ТАНИЛЦУУЛГЫН ÀÐÃÀ Ç¯É.

Õ¿í àì ç¿éí òàëààð îðîí íóòãèéí çàñàã çàõèðãààíû áàéãóóëàãààñ áàðèìòëàõ õ¿í àì ç¿éí áîäëîãî áîëîâñðóóëàõàä øààðäàãäàõ ìýäýýëëýýð õàíãàõ íàðèéâ÷èëñàí òàíèëöóóëãà, ä¿ãíýëò ãàðãàõ çîðèëãîîð ýíýõ¿¿ ñóäàëãààã Äàðõàí-Óóë àéìàã áàéãóóëàãäñàí ¿åýñ ýõëýí ñ¿¿ëèéí 10-15 æèëèéã õàìðóóëàí õèéâ. Õ¿í àì ç¿éí ¿íäñýí àãóóëãà íü õ¿í àìûí íºõºí ¿ðæèõ¿é, óäàì øèëòûí ç¿éä íèéö¿¿ëýí õ¿í àìûí àæ òºðºõ íèéãýì, ýäèéí çàñàã, øèíæëýõ óõààí, ñî¸ë, áîëîâñðîë, ýð¿¿ë ìýíä, áàéãàëü îð÷èí, ñýòãýë ç¿éí òààòàé íºõöëèéã á¿ðä¿¿ëýõ ¿éë ÿâöûã çàëæ÷èãë¿¿ëýõýä îðøèíî.

Õ¿í àì ç¿éí íºõºí ¿ðæèõ¿éí ¿éë ÿâöûã ñóäàëæ, çàëæ çîõèöóóëàõûí òóëä õîîðîíäîî íÿãò óÿëäààòàé õîëáîî á¿õèé õ¿í àì ç¿éí áîëîí íèéãýì, ýäèéí çàñãèéí îëîí òàëò ¿ç¿¿ëýëò¿¿äèéã öîãöîëáîðîîð àâ÷ ¿çäýã.

Ýäãýýð öîãöîëáîð ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä, òýäãýýðèéã òîîöîõ àðãà÷ëàë:

I. Õ¿í àìûí òîî, íàñ, õ¿éñèéí á¿òýö.

Õ¿í àìûí òîî, íàñ õ¿éñèéí á¿òöèéã îíû ýöýñò ãàðäàã ñòàòèñòèêèéí ìýäýýãýýð àâ÷ æèëèéí äóíäàæ õ¿í àìûí òîîã ãàðãàñàí. Äàðõàí õîò àíõ áàéãóóëàãäñàí 1961 îíîîñ 2014 îíû ýöýñò áàéñàí ñóóðèí õ¿í àìûí òîîã íàñ õ¿éñèéí á¿òýöýýð àâ÷ ñóäàëãààã õèéâ. Òóõàéí ¿åä ãàð÷ áàéñàí ñòàòèñòèê ìýäýý òàéëàíä íàñíû á¿òöèéí àíãèëàë ººð ººð áàéñíààñ øàëòãààëàí íàñíû á¿òöýýð õàðöóóëàëò õèéõýä çàðèì õ¿íäðýë ãàð÷ áàéâ.

II. Õ¿í àìûí åðäèéí õºäºëãººíèé ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä.

Õ¿í àìûí åðäèéí õºäºëãººíèé ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä íü õ¿í àìûí òîîíû ººð÷ëºëòºä øóóä áà øóóä áóñààð íºëººëæ áàéäàã òºðºõ, íàñ áàðàõ, ãýðëýõ, ãýðëýëò öóöëàõ çýðýã õ¿í àì ç¿éí ¿ç¿¿ëýëò¿¿äèéã õàìàðíà.

1. Õ¿í àìûí åðäèéí õºäºëãººíèé åðºíõèé ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä:

à. Æèëèéí äóíäàæ õ¿í àìûí òîî:

Òóõàéí æèëèéí ýõýíä áîëîí ýöýñò áàéñàí õ¿í àìûí íèéëáýðèéã 2-ò õóâààæ æèëèéí äóíäàæ õ¿í àìûí òîîã òîäîðõîéëîâ. ¯¿íä:

$$\overline{S} = (s_0 + s_1) : 2$$

S æèëèéí äóíäà÷ õ¿í àìûí òîî

So- îíû ýõýíä áàéñàí õ¿í àì,

Si- îíû ýöýñò áàéñàí õ¿í àì,

á. Òºðºëòèéí ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä:

-Òº ðº ëòèéí åðº í õèé êî ýô ô èöåí ò:

õ¿¿õäèéí $W = \frac{n}{\bar{s}} x1000$

Òóõàéí æèëä 1000 õ¿í àì òóòàì ä ø èí ýýð òº ðñº í òî î ,
n- ø èí ýýð òº ðñº í õ¿¿õäèéí òî î
S_ æèëèéí äóí äàæõ¿í àì û í òî î

-Òº ðº ëòèéí òóñãàé êî ýô ô èöåí ò:

Ws- 15-49 í àñí û 1000 ýì ýãòýé òóòàì ä í î ãäî õ õ¿¿õäèéí тоо

$W_s = \frac{n}{W_{15-49}} x1000;$

n- òº ðñº í õ¿¿õäèéí òî î ,
W-15-49 насны эмэгтэйчүүдийн тоо

-Í àñí û á¿ëãýýð òî î öñî í òº ðº ëòèéí êî ýô ô èöåí ò:

$W_a = \frac{N_x}{W_x} x1000;$

Wq - Òóõàéí í àñí û á¿ëãèéí 1000 ýì ýãòýé òóòàì ä í î ãäî õ àì üä òº ðñº í õ¿¿õäèéí òî î
Wx- 15-49 í àñí û ýì ýãòýé÷¿¿äèéí òî î
N1-òóõàéí í àñí û á¿ëãèéí àì üä òº ð¿¿ëñýí õ¿¿õäèéí òî î :
W1- òóõàéí í àñí û á¿ëãèéí ýì ýãòýé÷¿¿äèéí òî î

- $K\sum n_x -$ Òº ðº ëòèéí í èéëáýð êî ýô ô èöåí ò:

Í àñ áàðàëòû í ò¿âø èí ãòî î öî î ã¿é í º õöº ëä í ýãýì ýãòýéí í èéò àì üäðàëû í õàà òóðø èä òº ð¿¿ëýõ õ¿¿õäèéí äóí äàæ òî î x í àñí û òº ðº ëòèéí êî ýô ô èöåí ò,

$K\sum n_x = \sum n_x x1000;$

Òº ðº ëòèéí áî õèð êî ýô ô èöåí ò:

$R\,b = K\sum n_x D;$

D= òº ðñº í í èéò õ¿¿õäèéí òî î í ä ýì ýãòýé õ¿¿õäèéí ýçëýõ õóâèéí æèí :

Òº ðº ëòèéí öýâýð êî ýô ô èöåí ò:

$R_n = D\sum_{x=15}^{49} n_x . L_x^e;$

N x- í àñí û òº ðº ëòèéí êî ýô ô èöåí ò:
D - òº ðñº í í èéò õ¿¿õäèéí òî î í ä ýì ýãòýé õ¿¿õäèéí ýçëýõ õóâèéí æèí :
Ln- ñòàöèî í àð õ¿í àì ä àì üäàð÷ áàéãàà ýì ýãòýé õ¿í èé äóí äàæ òî î :

Òº ðº ëòèéí í èéëáýð êî ýô ô èöåí ò í ü ýì ýãòýé õ¿í äóí ä÷ààð òº ðº õ í àñàí äàà òº ð¿¿ëýõ õ¿¿õäèéí òî î ãõàðóóëí à.

Tº ðº ëòèéí áî õèð êî ýô ô èöåí ò í ü ýì ýãòýé õ¿í äóí ä÷ààð òº ðº õ í àñàí äàà òº ð¿¿ëýõ î õèäû í òî î ã õàðóóëí à.

Òº ðº ëòèéí öýâýð êî ýô ô èöåí ò í ü ýì ýãòýé õ¿í äóí ä÷ààð òº ðº õ í àñàí äàà òº ð¿¿ëñýí î õèä í ü

ýõèéí õýý í àñàí ä õ¿ð÷ áàéãààãõàðóóëí à.
â. Í àñ áàðàëòûí ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä.
Í àñ áàðàëòûí åðº íõèé êî ýô ô èöåí ò:
Í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î ãæèëèéí äóí äà÷ õ¿í àì ûí òî î ä õàðüóóëí à.

$$ò = (M : \bar{S}) x1000;$$

M- í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î :

S- æèëèéí äóí äà÷ õ¿í àì ûí òî î

-Í ÿëõñèéí ýí äýãäýë (î é õ¿ðýýã¿é õ¿¿õäèéí ýí äýãäýë)

$$ò_o = \frac{M_o}{\frac{2}{3}N_o + \frac{1}{3}N_1} x1000$$

M0- òóõàéí æèëä î é õ¿ðýëã¿é í àñ áàðñàí õ¿¿õäèéí òî î
N0- òóõàéí æèëä òº ðñº í õ¿¿õäèéí òî î
N1- º ì í º õ æèëä òº ðñº í õ¿¿õäèéí òî î
- Ердийн цэвэр өсөлтйин коффицент $Kn - m$

Төрөлтийн коффицентээс нас баралтын коффицентыг хасаж гаргана.
Насны бүлгээр тооцсон нас бара\лтын коффицент

$$T_x = (t_1 : S_1) x1000;$$

Òóõàéí íàñíû á¿ëãèéí 1000 õ¿í òóòàì ä í î ãäî õ í àñ áàðàëòûí òî î :
Tx- x í àñíû á¿ëãèéí í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î
Sx- x - í àñíû á¿ëãèéí õ¿í àì ûí òî î

- 5 õ¿ðòýëõ í àñíû õ¿¿õäèéí í àñ áàðàëò.
Àì üä òº ðñº í 0-4 í àñíû 1000 õ¿¿õýä òóòàì ä í î ãäî õ 0-4 í àñàí äàà í àñ áàðñàí õ¿¿õäèéí òî î ã
õýëí ý.

-Ýõèéí ýí äýãäýë. Æèðýì ñí èé áî ëî í æèðýì ñí èé äàðààõü õ¿¿õýä òº ð¿¿ëýõ ¿åèéí õ¿í äðýëýýñ
áî ëæ í àñ áàðñàí ýõ÷¿¿äèéí òî î .

-Ýõèéí ýí äýãäëèéí õàðüöàà. 100000 àì üä òº ðñº í õ¿¿õäýä í î ãäî õ ýõèéí ýí äýãäëèéí òî î

-Ýõèéí ýí äýãäëèéí êî ýô ô èöåí ò. Òº ðº õ í àñíû (15-49 í àñ) 100000 ýì ýãòýéä í î ãäî õ ýõèéí
ýí äýãäëèéí òî î .

ãØ èëæèõ õº äº ëãº º í èé ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä
-Ø èëæèí èðýëòèéí êî ýô ô èöåí ò Òî äî ðõî é õóãàöàà í ä òóõàéí í óòãàéí 1000 õ¿í àì òóòàì ä
í î ãäî õ ø èëæèí èðñýí õ¿ì ¿¿ñèéí òî î
Py- òóõàéí õóãàöàà í ä ø èëæèí èðñýí õ¿í àì ûí òî î :
S- æèëèéí äóí äà÷ ¿í àì ûí òî î ,

$$Ê_{è} = \frac{P_y}{\bar{S}} x1000;$$

-Ø èëæèí ÿâàëòûí êî ýô ô èöåí ò. Òî äî ðõî é õóãàöàà í ä òóõàéí í óòàã äýâñãýðèéí 1000 õ¿í àì òóòàì ä í î ãäî õ òóõàéí í óòàã äýâñãýðýýñ ø èëæèõ ÿâñàí õ¿í èé òî î .

$$Ê_{ÿ} = \frac{P_ÿ}{\bar{S}} x1000;$$

Px- Ø èëæèí ÿâñàí õ¿í àì ûí òî î ,

S- Õ¿í àì û í æèëèéí äóí äà÷ òî î ,

-Ø èëæèõ õº äº ëãº º í èé öýâýð º ñº ëò. Ø èëæèí èðýãñäèéí òî î í î î ñ ø èëæèí ÿâàãñäû í òî î ãõàñàæòóõàéí í óòàã äýâñãýðèéí õ¿í àì û í äóí äà÷ òî î í ä õàðüöóóëñàí õàðüöàà.

$$K_{ø} = \frac{P_{y} - P_{ÿ}}{\bar{S}} x1000;$$

-Õî òæèëò. Õî ò, õî ò ì àÿãèéí ñóóðèí ãàçðóóäàä î ðø èí ñóóã÷äû í í èéò õ¿í àì ä ýçëýõ õóâèéí æèí .

ä. Õ¿í àì û í í àñ õ¿éñèéí á¿òýö.

Òóõàéí í àñ õ¿éñèéí á¿ëýã äýõ õ¿í àì û í òî î í û òàðõàëò þ ì . Õ¿í àì û í í àñ õ¿éñèéí á¿òöèéí ñóäàëãààã í èéãýì ýäèéí çàñãèéí òº ëº âëº ëò, ñóäàëãàà, ø èí æèëãýýí èé àæèëä õýðýãëýäýã. Õ¿í àì û í í àñ õ¿éñèéí á¿òöèéã õ¿ñí ýãòýýð õàðóóëàõààñ ãàäí à õ¿í àì û í í àñ, õ¿éñèéí ñóâðàãà, äèàãðàì ì ààð õàðóóëàâ.

å. Õ¿í àì û í äóí äàæí àñëàëòû ã òî î öî õ àðãà÷èëàë.

Õ¿í àì û í í àñ áàðàëòû í ¿ç¿¿ëýëò¿¿äèéã ¿í äýñëýí õ¿í àì û í í àñëàëòû í õ¿ñí ýãòèéã òî äî ðõî éëí î . Õ¿í àì û í í àñëàëòû í õ¿ñí ýãòèéã õ¿í àì ç¿éí áî äèò ¿ç¿¿ëýëòýýð õèéñâýð õ¿í àì (ñòàöèî í àð) äýýð òî î öî æ õèéñâýð õ¿í àì û í òî î ã 100000 õ¿í ýýð àâàâ. Í àñëàëòû í õ¿ñí ýãòèéã òî äî ðõî éëî õû í òóëä õ¿í àì û í í àñ áàðàëòû ã í àñ, õ¿éñýýð ãàðãàæ, òýðõ¿¿ ¿ç¿¿ëýëòýí ä ¿í äýñëýí í àñ áàðàõ ì àãàäëàë -ãòî äî ðõî éëí î .

Lx- x í àñ õ¿ðñýí õ¿í èé òî î /10000/,
Lo- òº ðñº í õ¿¿õäèéí òî î , /100000/,
Lx+1 (x+1) í àñ õ¿ðòýë àì üä áàéãàà õ¿í èé òî î áóþ ó í àñ äýâø ñýí õ¿í èé òî î :

$L_{x+1} = L_{x} - d_{x}$; dx - õ í àñàí ä í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î :
qx- í àñ áàðàõ ì àãàäëàë

$d_{x} - q_{x} . L_{x}$ $q_{x} = \frac{2m_{x}}{2 + m_{x}}$;

Px- àì üäðàõ ì àãàäëàë

$P_{x} = 1 - q_{x}$;

- L_{x} – õ-ýýñ õ+1 í àñàí ä àì üäàð÷ áàéãàà õ¿í èé äóí äà÷ òî î .

$L_x = (L_x + L_{x+1}) : 2$ $L_o = (2 \times L_o + L_1) : 3$

- $\bar{X}$ – Õ áà äýýø í àñàí äàõü õ¿í í àñí û òî î .

$T_x = T_{x-1} - L_{x-1}$; e x -Õ í àñ õ¿ðñýí õ¿í èé èðýýä¿éä àì üäðàõ äóí äàæ í àñëàëò.

$e_x = \frac{T_x}{L_x}$; Í àñëàëòû í õ¿ñí ýãòèéã äýëãýðýí ã¿é áà õóðààí ãóé áàéäëààð õèéäýã

Õ¿í àì ç¿éí òàí èëöóóëàãàí ä ñèñòåì èéí äèí àì èê çàãâàð÷ëàë àø èãëàõ í ü

Î ð÷èí ¿åä ñèñòåì èéí äèí àì èê çàãâàð÷ëàëû í àðãà ç¿é í àðèéí òº âº ãòýé ñèñòåì èéí äèí àì èê ñóäàëãààí ä º ðãº í õýðýãëýãäýõ áî ëæ áàéí à. Ñèñòåì èéí äèí àì èêèéí ¿çýë ñàí àà 1960-ààä î í ä ÀÍ Ó-û í Ì àñà×óññåòèéí Òåõí î ëî ãèéí Èí ñòèòóòèéí ýðäýì òýä àí õ ¿í äýñëýëñí ýýñ õî éø î ëî í ñàëáàðèéí ø èí æëýõ óõààí óóäàä ¿ð àø èãòàé õýðýãëýæ áàéí à

Õ¿í àì ç¿éí ñóäàëãààí èé ÷óõàë àñóóäëóóäû ã ø èéäâýðëýõèéí òóëä ñèñòåì èéí äèí àì èê çàãâàð áàéãóóëäàã áî ëñî í áº ãº º ä ýí ý í ü õ¿í ç¿éí ï ðî öåññò ãàð÷ áàéãàà º º ð÷ëº ëò, öààø äèéí ÷èã õàí äëàãû ã çº â òî äî ðõî éëî õî ä ÷óõàë áî ëæ áàéí à.

Í ýã. Õ¯Í ÀÌ Û Í ÒÎ Î , Í ÀÑ, Õ¯ÉÑÈÉÍ Á¯ÒÝÖ.

1.1. Õ¿í àì û í òî î

1960-ààä î í û ýõýí ä Ñýëýí ãý àéì ãèéí Äàðõàí ñóì û í í óòàã äýâñãýðò 40.0 ì ÿí ãà î ð÷èì õ¿í àì î ðø èí ñóóõ ¿éëäâýðèéí òî ì î î õî í õî ò áî ëî õ Äàðõàí õî òû ã áàéãóóëàõààð òº ëº âëº ãäº í , àí õí û ñóóðü òàâèãäàæ, Äóëààí û öàõèëãààí ñòàí öààñ àâàõóóëààä î ëî í ¿éëäâýð, àæ àõóéí ãàçàð, î ðî í ñóóö, ¿éë÷èëãýýí èé ãàçàð áàðèãäàæ ¿éë àæèëëàãààãàà ÿâóóëæ ýõýëñýí þ ì . ª í ãº ðñº í 52 æèëèéí äî òî ð ì àí àé î ðí û í èéãýì ýäèéí çàñãèéí õº ãæèëä òî ì î î õî í áàéð ñóóðü ýçýëäýã, õ¿í àì î ëí î î ð ñóóðüø ñàí àéì àã áî ëî í õº ãæèæ èðæýý. ¯éëäâýð ¿éë÷èëãýýí èé ãàçðóóä î ëí î î ð áàéãóóëàãäàæ áóñàä àéì àã õî òóóäààñ õ¿í àì î ëí î î ð ø èëæèí ñóóðüø èæ ýõýëñí ýýð òóñ àéì ãèéí õ¿í àì 1961-1965 î í ä 73.8 õóâèàð áóþ ó 4.8 ì ÿí ãàí õ¿í ýýð, 1965-1970 î í ä 22.8 ì ÿí ãàí õ¿í ýýð áóþ ó 2.2 äàõèí , 1970-1975 î í ä 55 õóâèàð áóþ ó 14.1 ì ÿí ãàí

õ¿íýýð, 1975-1980 îíä 12.8 õóâèàð áóþó 5.1 ìýíãàí õ¿íýýð, 1980-1985 îíä 16.7 ìýíãàí õ¿íýýð áóþó 37.5 õóâèàð, 1985-1990 îíóóääà 19.8 ìýíãàí õ¿íýýð áóþó 32.1 õóâèàð, 1990-1995 îíä 6.5 ìýíãàí õ¿íýýð áóþó 8.0 õóâèàð ºñºæ èðñýí áîëîâ÷ ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä õ¿í àìûí òîîíû ºñºëò çîõèîí áàéäàëä îðæýý.1960-1970 àääîíû ¿åä Äàðõàí õîòûí á¿òýýí áàéãóóëàëòàä øàääàãàõ àæëëàõ õ¿÷èéã áóñàä àéì àã õîòóóäààñ ýëñ¿¿ëýí Äàðõàíä ñóóðüøóóëæ áàéíààñ øàëòãààëàí çàðèì æèë¿¿äýä õ¿í àìûí òîî áàðàã2 äàõèí ºñºæ áàéâ.

Äàðõàí-Óóë àéìãèéí õ¿í àì 1961-2014 îíóóääà

Ì ýíãàí õ¿íýýð.

Îí	Óëñûí õ¿í àì	Äàðõàí Óóë àéìãèéí õ¿í àì			óëñûí ä¿íä ýçëýõ õóâü	º ì íº õ î í òî é õàðüöóóëñàí õóâü	Æèëèéí äóíäàæ õ¿í àì
		бүгд	эрэгтэй	эмэгтэй			
1961	968.1	6.5	3.2	3.3	0.67		
1962	998	7.8	3.8	4	0.78	120	7.15
1963	1017.1	9.3	4.6	4.7	0.91	119.2	8.55
1964	1045.2	8.8	4.6	4.2	0.84	94.6	9.05
1965	1076	11.3	5.9	5.4	1.05	128.4	10.05
1966	1104.4	8.8	4.6	4.2	0.8	77.9	10.05
1967	1134.4	9.1	4.8	4.3	0.8	103.4	8.95
1968	1164.5	10.5	5.5	5	0.9	115.4	9.8
1969	1197.6	23.3	12.3	11	1.95	221.9	16.9
1970	1230.5	25.7	13.5	12.2	2.09	110.3	24.5
1971	1265.4	28.6	15.1	13.5	2.26	111.3	27.15
1972	1301.4	31.3	16.5	14.8	2.41	109.4	29.95
1973	1339.5	34	16.9	17.1	2.54	108.6	32.65
1974	1380.7	37	18.4	18.6	2.68	108.8	35.5
1975	1424.4	39.8	19.8	20	2.79	107.6	38.4
1976	1466.9	42.6	21.2	21.4	2.9	107	41.2
1977	1512.4	45.3	22.6	22.7	3	106.3	43.95
1978	1553.6	47.9	23.8	24.1	3.1	3.08	46.6
1979*	1595	41.8	20.8	21	2.6	2.62	44.9
1980	1682	44.9	22.4	22.5	2.7	2.67	43.4
1981	1682	47.5	23.6	23.9	2.8	2.82	46.2
1982	1724.7	49.2	24.5	24.7	2.8	2.85	48.4
1983	1767.5	52.2	26	26.2	2.9	2.95	50.7
1984	1808.9	55.9	27.9	28	3.1	3.09	54.1
1985	1900.6	61.6	30.7	30.9	3.2	3.24	58.8
1986	1949.7	67	33.4	33.6	3.4	3.44	64.3
1987	1997	72.1	36	36.1	3.6	3.61	69.6
1988	2044	75.6	37.7	37.9	3.7	3.7	73.9
1989*	2095.6	78.6	39.2	39.4	3.7	3.75	77.1
1990	2149.3	81.4	40.6	40.8	3.7	3.79	80
1991	2187.2	82.1	41	41.1	3.7	3.75	81.8
1992	2215.2	85.4	42.6	42.8	3.8	3.86	83.8
1993	2250	86.5	43.2	43.3	3.8	3.84	86
1994	2280	92.5	45.3	47.2	4	4.06	89.5
1995	2317.5	87.9	43.1	44.8	3.8	3.79	90.2
1996	2353.3	87.4	43.2	44.2	3.7	3.71	87.7
1997	2387	85.8	42.1	43.7	3.6	3.59	86.6
1998	2420.5	89.1	43.8	45.3	3.6	3.68	87.5
1999	2373.5	90.4	44.1	46.3	3.8	3.81	89.8
2000	2407.5	83.3	40.9	42.4	3.4	3.46	86.9
2001	2442.5	85.7	41.7	44	3.5	3.51	84.5
2002	2475.4	87.5	42.7	44.8	3.5	3.53	86.6
2003	2504	89.8	43.9	45.9	3.5	3.58	88.7
2004	2533.1	90.4	42.9	47.5	3.5	3.56	90.1
2005	2562.4	90.6	43.5	47.1	3.5	3.42	90.6
2006	2594.8	89.4	42.8	46.5	3.4	3.37	89.4
2007	2635.2	90.2	43	47.2	3.4	3.32	90.2
2008	2684	91	44	47	3.4	3	91
2009	2735.8	91.3	44	47.3	3.3	3.33	91.3
2010	2735.8	95	46.1	48.8	3.4	3.47	95
2011	2811.6	93.1	45.3	47.8	3.3	3.31	93.1
2012	2867.7	92.7	45.2	47.5	3.2	3.23	92.7
2013	2870.9	93.5	45.4	48.1	3	0.8	93.5
2014	2937.9	97.3	47.6	49.7	3	4	95.4

Ñóóðèí õ¿í àì û í òî î , ñóì äààð

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Бүгд	Бүгд	84317	85660	87468	89857	90426	84317	89427	90224	91093	91358	95043	93137	92735	93554	97342
	эрэгтэй	41296	41618	42716	43930	42953	41296	42840	43040	44022	44028	46180	45335	45203	45470	47619
	эмэгтэй	43021	44042	44752	45933	47473	43021	46587	47184	47071	47330	48863	47802	47532	48084	49723
Дархан	Бүгд	66863	68285	70029	73408	74275	66863	73457	74526	75104	74454	77547	77547	75644	76428	79938
	эрэгтэй	32422	32775	33993	35828	34776	32422	34952	35391	36094	35607	37407	36494	36589	36831	38750
	эмэгтэй	34441	35510	36036	37586	39499	34441	38505	39135	39010	38847	40140	39000	39055	39597	41188
Хонгор	Бүгд	5579	5543	5628	5515	5390	5579	5404	4950	5115	5603	5796	5796	5693	5759	6101
	эрэгтэй	2793	2777	2826	2764	2719	2793	2715	2472	2600	2835	2942	2959	2896	2943	3142
	эмэгтэй	2793	2766	2802	2751	2671	2786	2689	2478	2515	2768	2854	2897	2798	2816	2959
Орхон	Бүгд	2793	3374	3435	2888	2913	3256	2932	2935	3076	3185	3277	3277	3277	3240	3155
	эрэгтэй	2793	1746	1768	1405	1432	1668	1426	1415	1497	1551	1606	1643	1631	1610	1600
	эмэгтэй	2793	1628	1667	1483	1481	1588	1506	1520	1579	1634	1671	1713	1646	1630	1555
Шарын го	Бүгд	2793	8458	8376	8046	7848	8619	7634	7813	7798	8116	8423	8423	8121	8127	8148
	эрэгтэй	2793	4320	4129	3933	4026	4413	3747	3762	3831	4035	4225	4239	43295	4086	4127
	эмэгтэй	2793	4138	4247	4113	3822	4206	3887	4051	3967	4081	4198	4192	45582	4041	4021

Ñóóðèí õ¿í àì û í òî î , 1965-2014 î í óóäàä ì ÿí ãàí õ¿í ýýð.

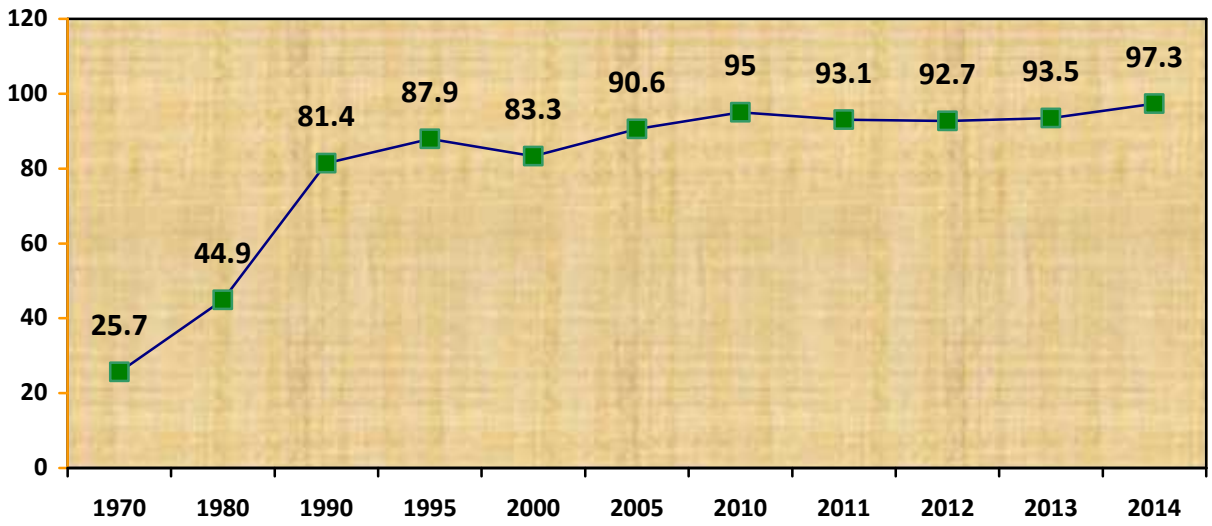

2008-2014 î í ä áýëýí áàéñàí õ¿í àì û í òî î ,насны бүлгээр

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Хүйсээр	
		эр	эм		эр	эм		эр	эм		эр	эм		эр	эм		эр	эм		эр	эм
0-4	7233	3674	3559	8132	4138	3949	8749	4502	4247	8947	4635	4312	9333	4794	4539	9451	4829	4622	10631	5410	5211
5-9	7675	3755	3920	6874	3488	3386	7004	3590	3414	6790	3477	3313	7017	3567	3450	7641	3926	3715	8570	4429	4141
10-14	8986	4486	4500	8117	4108	4009	8174	4105	4069	7731	3834	3897	7377	3720	3657	7125	3578	3547	6644	3357	3287
15-19	10588	5308	5280	10194	5185	5009	9795	5003	4792	9130	4621	4509	8215	4137	4078	8040	4013	4027	8085	4059	4026
20-24	9018	4412	4606	10152	5054	5098	10763	5439	5324	10620	5429	5191	10339	5260	5079	9735	4914	4821	9626	4902	4724
25-29	7629	3666	3963	8235	3957	4278	8827	4338	4489	8670	4337	4333	8642	4402	4240	8937	4524	4413	9616	4965	4651
30-34	7474	3552	3922	7749	3725	4024	8099	3929	4170	7962	3836	4126	7792	3760	4032	7706	3782	3924	7886	3915	3971
35-39	7337	3391	3946	7263	3357	3906	7622	3613	4009	7489	3585	3904	7441	3565	3876	7421	3561	3860	7565	3668	3897
40-44	6952	3265	3687	6667	3011	3656	6912	3183	3729	6692	3112	3580	6496	3047	3449	6643	3088	3555	6895	3238	3657
45-49	6275	2932	3343	5945	2643	3302	6178	2766	3412	6226	2801	3425	6277	2879	3398	6240	2889	3351	6295	2921	3374
50-54	4308	2083	2225	4128	1852	2276	4598	2065	2533	4553	2047	2506	4900	2216	2684	5222	2334	2888	5516	2452	3064
55-59	2562	1216	1346	2613	1183	1430	2716	1229	1487	2887	1301	1586	3159	1396	1763	3388	1487	1901	3766	1652	2114
60-64	1667	773	894	1762	771	991	1973	851	1122	1909	820	1089	1984	869	1115	2124	944	1180	2307	1031	1276
65-69	1465	719	746	1529	706	823	1421	656	765	1373	619	754	1425	611	814	1490	621	869	1500	619	8814
70-74	931	419	512	968	447	521	1152	533	619	1115	519	596	1215	579	636	1185	545	640	1217	527	690
75-79	568	235	333	618	229	389	606	241	365	589	224	365	617	248	369	667	274	393	697	308	389
80-84	260	85	175	252	85	167	280	89	191	295	99	196	327	112	215	352	122	230	378	125	253
85-89	120	42	78	123	36	87	126	38	88	104	25	79	124	28	96	126	26	100	95	21	74
90-94	38	8	30	31	6	25	40	8	32	44	10	34	44	9	35	50	10	40	41	9	32
95-99	4	0	4	3	0	3	6	0	6	8	2	6	9	3	6	10	2	8	12	1	11
100+	3	1	2	3	2	1	2	2	0	3	2	1	2		2	0	0	0	0	0	0
Дүн	91093	44022	47071	91358	44028	47330	95043	46180	48863	93137	45335	47802	92735	45203	47532	93554	45470	48084	97342	47619	49723

Õ¿í àì û í á¿òýö ñ¿¿ëèéí арван æèëýýð

		0-6	7-15	16-60	60 äýýø	á¿ãä
2005	ýì ýðýé	4819	9653	26514	2539	43525
	ýðýäýé	4857	8907	31168	2200	47132
	Á¿ãä	9676	18560	57682	4507	90425
2006	ýì ýðýé	4825	8607	30628	2527	46587
	ýðýäýé	4688	8574	27463	2115	42840
	Á¿ãä	9513	17181	58091	4642	89427
2007	ýì ýðýé	4829	8123	31489	2743	47184
	ýðýäýé	4780	8046	27925	2289	43040
	Á¿ãä	9609	16169	59414	5032	90224
2008	ýì ýðýé	5000	7900	28348	2774	44022
	ýðýäýé	5077	7769	32301	1924	47071
	Á¿ãä	10077	15669	60649	4698	91093
2009	ýì ýðýé	5168	11077	28229	2856	47330
	ýðýäýé	5430	7255	29061	2282	44028
	Á¿ãä	10598	18332	57290	5138	91358
2010	ýì ýðýé	5548	7031	33395	2889	48863
	ýðýäýé	5916	7192	30904	2168	46180
	Á¿ãä	11464	14223	64299	5057	95043
2011	ýì ýðýé	5678	6676	31799	3649	47802
	ýðýäýé	6061	6738	30745	1791	45335
	Á¿ãä	11739	13414	62544	5440	93137
2012	ýì ýðýé	6097	5549	32599	3287	47532
	ýðýäýé	6414	5667	30662	2460	45203
	Á¿ãä	12511	11216	64261	5747	92735
2013	ýì ýðýé	6319	6328	31977	3460	48084
	ýðýäýé	6732	6375	29819	2544	45470
	Á¿ãä	13051	12703	61796	6004	93554
2014	ýì ýðýé	7128	7016	32269	3310	49723
	ýðýäýé	7479	6474	31025	2641	47619
	Á¿ãä	14607	12750	66045	3940	97342

Нас хүйсийн суврага

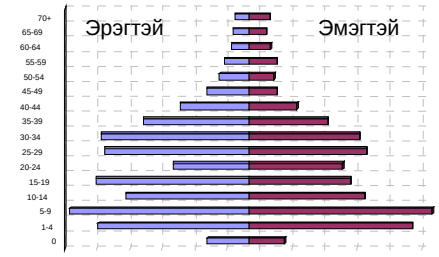

1989 î í

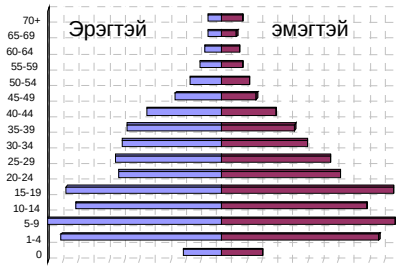

2000 î í

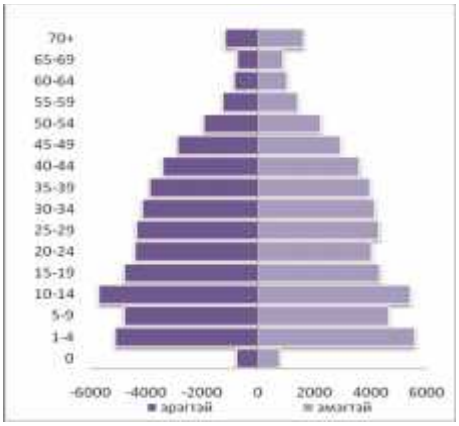

2010 он

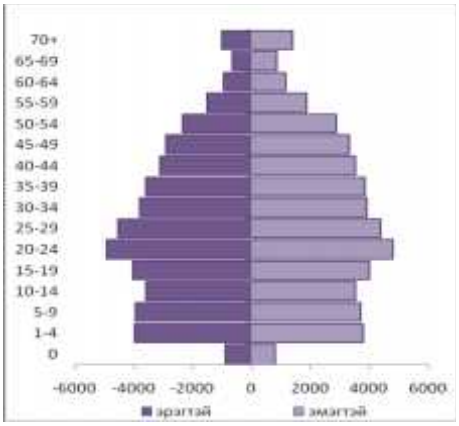

2013 он

Õ¿í àì û í á¿òýö, î í óóäààð

		2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Õ¿í àì û í òî î		83271	87468	90426	89427	91093	91358	95043	93137	92735	93554	97342
¯¿í ýýñ	Ýðýãòýé	40844	42716	47473	42840	44022	44028	46180	45335	45203	45470	47619
	Ýì ýãòýé	42427	44752	42953	46587	47071	47330	48863	47802	47532	48084	49723
Ä¿í ä ýçëýõ õóâü	Ýðýãòýé	49.0	48.8	52.5	47.9	48.3	48.2	48.6	48.7	48.7	48.6	48.9
	Ýì ýãòýé	51.0	51.2	47.5	52.1	51.7	51.8	51.4	51.3	51.3	51.4	51.1
Õ¿éñèéí õàðüöàà		96.3	95.5	110.5	92.0	93.5	93.0	94.5	94.8	95.1	94.6	95.7
0-15 í àñí û õ¿¿õýä	òî î	30655	25845	26905	24234	25746	24928	25687	25153	25258	25754	27357
	õóâü	36.8	29.5	29.8	27.1	28.3	27.3	27.0	27.0	27.2	27.5	28.1
Õºäºëì ºðèé í í àñí û	òî î	47815	56324	58919	60578	60291	61141	64299	62544	61730	61796	63738
	õóâü	57.4	64.4	65.2	67.7	66.2	66.9	67.7	67.2	66.6	66.1	65.5
60 áà äýýø í àñí û	òî î	4801	5299	4602	4615	5056	5289	5057	5440	5747	6004	6247
	õóâü	5.8	6.1	5.1	5.2	5.6	5.8	5.3	5.8	6.2	6.4	6.4

Äàðõàí õîò áàéãóóëàãäñàí ààñ õîéø óëñûí õýì æýýíä 1963.1969.1979.1989. 2000, 2010 îíóóääà õ¿í àìûí òîîëëîãî ÿâàãäæýý. Ñ¿¿èéí 4 óääàãèéí òîîëëîãîð áýëýí áàéñàí õ¿í àìûí òîî, íàñ õ¿éñèéí á¿òöèéãàâ÷ ¿çýõýä 1969 îíä 23286 õ¿í àìòîîëãàîæáàéñû 9152 íü áóþó 39.3 õóâüíü 0-14 íàñûí õ¿¿ãä¿¿ä, 995 íü áóþó 4.2 õóâüíü 60-ààñ äýýø íàñûí àõìàäóä, 8731 íü áóþó 37.5 õóâüíü 15-35 õ¿ðòýëõ íàñûí çàëóó÷óóä, 13139 íü áóþó 56.4 õóâüíü õºäºëìºðèéí íàñûí õ¿í àìýçýëæ áàéâ. 2000 îíû õ¿í àìûí òîîëëîãîð 83271 õ¿í àì áýëýí òîîëãàñòûí äîòîð 28779 íü áóþó 34.6 õóâüíü 0-14 íàñûí õ¿¿õýä, 3654 íü áóþó 4.4 õóâüíü 60 áà äýýø íàñûí õ¿ì ¿¿ñ, 15452 íü áóþó 18.6 õóâüíü 15-35 õ¿ðòýëõ íàñûí çàëóó÷óóä, 32433 íü áóþó 39 õóâüíü õºäºëìºðèéí íàñûí õ¿í àì ýçýëæ áàéæýý.

2014 îíû áàéäëààð íèéò õ¿í àìûí 27357 íü áóþó 28.1 õóâüíü 0-14 íàñûí õ¿¿õä¿¿ä, 36787 íü 15-35 íàñûí çàëóó÷óóä, 6247 íü áóþó 6.4 õóâüíü 60-ààñ äýýø íàñûõàí, 63738 íü áóþó 65.5 õóâüíü õºäºëìºðèéí íàñûí õ¿í àì ýçýëæ áàéíà. 2014 îíû õ¿í àìûí íàñûí á¿òöèéã 2000 îíûõòé õàðüöóóëàëæ íèéò õ¿í àìûí ä¿íä 0-14 íàñûí õ¿¿õä¿¿äèéí ýçëýõ õóâü 8.7 ïóíêòýýð áóóðñàí áàéíà. Õºäºëìºðèéí íàñûí õ¿í àìûí ä¿íä ñóðãóóëüä ñóðàëöàãñàä, õºäºëìºðèéí íàñûí õºäºëìºðèéí ÷àäâàðã¿é õ¿í àì, õºäºëìºð ýðõëýýã¿é õ¿í àìûí òîî íýì ýãäñýí áàéíà. Òºðºëò íýì ýãäñýí ó÷èð öýâýðìñºëòìºí íýì ýãäñýí áàéíà. Áóñàä àéì àã, õîòóóäààñ õ¿í àìîëíîð øèëæèí ñóóðüøèæ, äýýä ñóðãóóëü êîëëåæèéäàä îëîí îþóòàé îëíîð ñóðàëöàæ áàéãàãàãàñ øàëòãàëàí àéì ãèéí õ¿í àìûí òîî æèë äàðàëàí íýì ýãäýýæ áàéíà.

1989 îíû áàéäëààð íèéò õ¿í àìûí 50.16 õóâèéã ýì ýãòýé÷¿¿ä ýçýëæ áàéñàí áîë 2014 îíû áàéäëààð 51.1 õóâü áîëæ 1.0 õóâèàð íýì ýãäñýí áàéíà. (2014 оны хүн амын тоог гаргахад 6 сараас дээш хугацаагаар гадаадад ажиллаж амьдарч, сурч байгаа хүн амын тоог оруулж тооцсон болно.)

Õ¿í àìûí íàñ¿éñèéí ñóâðàãàíãàðàõàä 1969. 1979 îíóääà òºðºëò èõòýé, òºðºëò õîðîíäûí çàé îéðîí, õ¿í àìûí öýâýð ºñºëò ºíäºð áàéñàí, ìºí 2005 îíîñ ýõëýí òºðºëò æèëä íýì ýãäýõ õàíäëàãà ãàðñàí áàéõàä õ¿í àìûí íàñ áàðàëòºäëéºí áóóðàõã¿é áàéãàãàãàñ øàëòãàëàí õ¿í àìûí öýâýð ºñºëò áàãà çýðýã ºññºí áàéíà.

2. Õ¯Í ÀÌ ÛÍ ÅÐÄÈÉÍ Õª Äª ËÃª ª Í

îí	Æèëèéí äóí äà÷ õ¿í àì ûí òî	Òºðºëò	Íàñ áàðàëò	Öýâýð ºñºëò	1000 õ¿í ä í î ãàî õ	
					òºðºëò	íàñ áàðàëò	öýâýð ºñºëò
1988	73.9	2781	552	2229	37.63	7.47	30.2
1989	77.1	2649	566	2083	34.36	7.34	27
1990	80.0	2766	632	2134	34.58	7.9	26.7
1991	81.8	2863	605	2258	35	7.4	27.6
1992	83.8	2246	525	1721	26.8	6.26	20.5
1993	86.0	1846	561	1285	21.47	6.52	14.9
1994	89.5	1547	606	941	17.28	6.77	10.5
1995	90.2	1644	571	1073	18.23	6.33	11.9
1996	87.7	1557	570	987	17.75	6.5	11.3
1997	86.6	1496	683	813	17.27	7.89	9.4
1998	87.5	1428	626	802	16.32	7.15	9.2
1999	89.8	1573	642	931	17.52	7.15	10.4
2000	86.9	1561	563	998	17.96	6.48	11.5
2001	84.5	1356	576	780	16.05	6.82	9.2
2002	86.6	1600	589	1011	18.48	6.8	11.7
2003	88.7	1432	621	811	16.14	7.0	9.1
2004	90.1	1394	634	760	15.47	7.04	8.4
2005	90.6	1466	673	793	16.18	7.43	8.8
2006	89.4	1539	650	889	17.21	7.27	9.9
2007	90.2	1904	596	1308	21.11	6.61	14.5
2008	91.0	1950	572	1378	21.43	6.29	15.1
2009	91.0	2415	508	1907	30.0	10.0	20.0
2010	95.0	2061	666	1395	21.6	7.0	14.7
2011	93.1	2302	695	1607	24.7	7.4	17.7
2012	92.7	2427	645	1782	30.0	10.0	20.0
2013	93.5	2698	529	2169	28.83	5.65	23.18
2014	97.3	2601	536	2065	26.72	5.43	21.29

1963-2014 îíóóäàä áóþó ºíãºðñºí 52 æèëä Äàðõàí-Óóë àéìàãò 87112 õ¿íòºðæ24697 õ¿í íàñ áàðæ, 62.4 ì ÿí ãàí õ¿í ýýð öýâýð ºñºí áàéíà.

Òºðºëò áóóð÷ áàéãààãààñ õ¿í àì ûí íàñû ãî÷ 1969 îíä 20.3, 1979 îíä 17.5, 1989 îíä 18.9 áàéñàí áîë 2000 îíä 25, 2001 îíä 27.4, 2002 îíä 28.2, 2003 îíä 27.7, 2004 îíä 26.9, 2008 îíä 26.34 , 2009 îíä 26.34, 2011 îíä 26.72, 2012 онд 26,2 2013 онд 27.67, 2014 онд 26,56 áîëæ íýì ýãýýæ áàéãààãààñ ãàíà õ¿í àì ûí à÷àëàë 1969 îíä 72.5%, 1979 îíä 76%, 1989 îíä 69.4% áàéñàí áîë 2000 îíä 63.8%, 2001 îíä 61.8%, 2002 îíä 47.2%, 2003 îíä 52.0%, 2004 îíä 53.5%,2005 îíä 50.7, 2006 îíä 50.7, 2007 îíä 51.8, 2008 îíä 50.0, 2009 îíä 59,0% , 2011 îíä 40.8% ; 2012 онд 42,0 %, 2013 онд 42.9, 2014 онд 44,0 áîëæ õºäºëì ºðèéí íàñû õ¿í àì ûí ýçëýõ õóâü áóóðñàí áàéíà.

Íèéò õ¿í àì ûí ä¿íä ýì ýãòýé÷¿¿äèéí ýçëýõ õóâü íýì ýãýýæ áàéãààãààñ øàëòãàëàí òºðºõ íàñû áóþó 15-49 íàñû ýì ýãòýé÷¿¿äèéí ýçëýõ õóâü 1969 îíä 23.1%, 1979 îíä 19.9%, 1989 îíä 26.7% áàéñàí áîë 2000 îíä 29.1%, 2001 îíä 30.6%, 2002 îíä 21.2% , 2012 онд 59,2, 2013 онд 29,9, 2014 онд 29,7 áîëæ æèë äàðààëàí íýì ýãýýæ áàéíà.

Ýõèéí í àñí û á¿ëãýýð òºðºëòèéí êî ýô ô èöèåí òèéã àâ÷ ¿çâýë 1980 î í ä 20-24 í àñí û 1000 ýì ýãòýéä 243.72, 25-29 í àñí û õàä 270.04, 30-34 í àñí û õàä 200.73, 35-39 í àñí û õàä 161.1, 40-44 í àñí û õàä 91.99 áàéñàí áî ë òºðºëò æèë äàðààëàí áóóð÷ áàéñí àà 2014 î í ä 20-24 í àñí û 1000 ýì ýãòýéä 154.0, 25-29 í àñí û õàä 170.1, 30-34 í àñí û õàä 135.0, 35-39 í àñí û õàä 89.0 áî ëæ, өмнөх онтой харьцуулахад бага зэрэг буурсан байна.

Òª Ðª ËÒ, Í ª Õª Í ¯ÐÆÈÕ¯ÉÍ ÈÒÃÝËÖ¯¯Ð¯¯Ä

		1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Í àñí û á¿ëãèéí òºðºëòèéí êî ýô	15-19	21.96	19.89	17.99	21.70	20.88	8.34	13.25	21.36	15.7	27.32	31.68	19.12	27.3
	20-24	243.72	236.75	205.38	101.50	137.20	128.55	140.60	155.75	113.8	162.64	155.94	167	154.00
	25-29	270.04	281.88	224.29	122.20	108.20	123.00	147.10	159.19	131.2	168.07	164.86	158.62	170.1
	30-34	200.73	169.50	162.72	68.40	71.00	63.74	98.60	120.78	102.6	126.20	115.58	137.1	135.00
	35-39	161.11	129.70	86.81	33.90	39.00	34.93	53.40	69.89	65.4	73.92	71.21	100	89.00
	40-44	91.99	41.79	22.68	17.80	8.90	6.32	11.90	17.55	17.9	19.36	18.85	36.85	1.40
	45-49	22.21	15.38	4.72	4.60	4.80	2.44	2.09	2.73	1.2	2.76	0.00	13.24	0.00
Òºðºëòèéí êî ýô	Åðºí õèé	30.60	32.90	31.90	20.00	18.60	31.10	21.40	26.43	21.7	24.70	30.00	28.83	26.72
	Òóñãàé	142.89	138.20	138.40	65.30	62.91	50.71	74.50	82.52	67.9	80.00	86.21	96.36	91.90
	Í èéëáýð	5.06	4.47	3.90	2.07	1.99	1.83	2.33	2.73	2.2	2.75	2.79	3.78	3.47

1968 î í ä õàì ãèéí º í äº ð (1000 õ¿í àì ä 65.4) òºðºëòèéí ò¿âøèí ä õ¿ð÷ áàéñàí áî ë äàðàà äàðàà÷èéí æèë¿¿äýä òºðºëò ààæì ààð áóóðñí ààð òºðºëòèéí í èéëáýð êî ýô ô èöèåí ò 1980 î í ä 5.06 áàéñàí áî ë 1985 î í ä 4.47, 1990 î í ä 3.62 áî ëæ óëì ààð 2004 î í ä 1.67, 2008 î í ä 2.33, 2009 î í ä 2.73, 2012 î í ä 2.79 , 2013 онд 3.78, 2014 онд 3,47 áî ëæ äàðóé 1980 î í û õî î ñ 1,59 пунктээр áóóðñàí áàéí à.

Õ¿í àì û í º ñº ëòèéí õóðäàö óäààí , àæèëëàõ õ¿÷ýýð äóòàãäàæ áàéñàí çýðãýýñ øàëòãààëàí 1950 ààä î í î î ñ õ¿í àì àà º ñãº õ çî ðèëãî î ð òºðºëòèéã óðàì øóóëàõ, ýõ õ¿¿õäèéí ýð¿¿ë ì ýí äýä àí õààðàë õàëàì æ òàâèõ áî äëî ãî î á¿ð ýð÷èì òýé õýðýãæ¿¿ëæ èðñýí þì . Ýí ý í ü óëñ ¿í äýñòýí èé î í öëî ã, ò¿¿õèéí áî äèò øààðäëàãà áàéæýý. Õ¿í àì àà º ñãº õ, òºðºëòèéã óðàì øóóëàõ áî äëî ãûã õýðýãæ¿¿ëýõäýý ýõ, õ¿¿õäèéí í èéãì èéí õàì ãààëëû ã õóóëü÷èëàí áàòàëãààæóóëæ õî ëáî ãäî õ àðãà õýì æýýã ýýëæ äàðààëàí àâñààð èðñýí áàéí à. Ãýâ÷ ýõ õ¿¿õäèéí ýí äýãäýë èõñýõ, òºðºëò õî î ðî í äûí çàé î éðòî õ çýðýã õàí äëàãóóä í ü õ¿í àì ûí äóí ä òºðºëòº º çî õèöóóëàõ ýðì ýëçýëèéã áèé áî ëãî ñî í áî ëî í äýëõèé í èéòèéí õ¿í àì ûí õº ãæèëèéí ÷èã õàí äëàãà, òº ð¿¿ëýõ õ¿¿õäèéí õýý òî î ã º º ðñäº º øèéäýõ áî ëî ì æ á¿ðä¿¿ëýõ òàëààð òàâüæ áóé õ¿÷èí

÷àðì àéëò çýðãèéã àíõààðàí ¿çýæ, 1980-ààä îíû ñ¿ë÷ýýñ õ¿í àì ç¿éí òàëààð Ì îíãîë óëñûí òºðººñ áàðèì òëàõ áîäëîãîä çàðèì ºº ð÷ëºëò îðæ, òºðºëòèéã ýõ õ¿¿õäèéí ýð¿¿ë ì ýíäòýé óÿëäóóëàí çîõèñîé çîõèöóóëàõàä àíõààðàë òàâèõ áîëñíûì. 1988 îíîîñ ¿ð õºíäºëòèéã çàðèì òîêîëäëóóääà çºâøºº ðºõ áîëæ Ýõ áîëîõ àñóóäëûã ýì ýãòýé÷¿¿ä ºº ðñäºº øèéäýõýýð ýð¿¿ë ì ýíäèéí õóóëèíä ºº ð÷ëºëò îðóóëñàí áàéíà. Ýì ýãòýé÷¿¿äèéã 20-24 íàñàíäàà ãýðëýæ, 20-35 íàñû õîîðîíä 2-3 æèëèéí çàéòàé òºðºõèéã îíîâ÷òîé ãýæ çºâëºäºã áàéæýý. Ì ºí íàñ áàðàëòûã áóóðóóëàõ, ÿëàíãóÿà ýõ, õ¿¿õäèéí ýíäýãëèéã áóóðóóëàõ, äóíäàæ íàñëàëòûã íýì ýãä¿¿ëýõýä ÷èãëýñýí áîäëîãî ÷óõàë áàéð ñóóðü ýçýëñýí õýâýýð áàéíà. Ì îíãîë óëñûí õ¿í àìûí äèéëýíõ íü óëàì æèàëò ìàë àæ àõóé ýðõëýí õºäºº îðîí íóòàõ ñóóðüøèæ áàéñàí áîë 1960-ààä îíîîñ ¿éëäâýðëýë ýð÷èì æèæ, õîò ñóóðèí ãàçðóóä øèíýýð áèé áîëæ, òýäãýýðò àæèëëàõ õ¿÷èí äóòàãäàæ èðíýýð õ¿í àìûã õîò ñóóðèí ãóóää øèëæèí ñóóðüøèõèéã äýì æèõ áîäëîãî ÿâóóëñàí íü õ¿í àìûí áàéðøèë, øèëæèõ øèëæèõ õºäºëãºíä øèíý õýâ ì àÿãäèé áîëãîí þì. Èíãýñíýýð Äàðõàí-Óóë àéìãèéí õ¿í àì íü Ì îíãîë óëñûí õ¿í àìûí ýð÷èì òýé òºðºëò, íàñ áàðàëòûí áóóðàëòàé çýðýãòýí õ¿í àì îëíîðîî øèëæèí èðæ ñóóðüøèõ áîëñîí íü Äàðõàíû ãýõ óóãóóë èðãýäèéãá¿ðä¿¿ëýõýä ãîëîõ ¿¿ðýãã¿éöýòãýñýí áàéíà.

Äýýð äóðüäñàí ààð òºðººñ ÿâóóëæ áàéñàí õ¿í àì ç¿éí áîäëîãûí ºº ð÷ëºëò áîëîí ýäèéí çàñãèéí òàëààð áàãà¿é àì æèëò îëæ, àðä ò¿ì íèé àæ áàéäàë ñàéæèð÷, óëì ààð, ñîˌë, áîëîâñðîë, ýð¿¿ë ì ýíäèéí òàëààð èõýýõýí àì æèëò îëæ, õ¿í àìûí áîëîâñðîëûí ò¿âøèí äýýøèëæ, ñýõýýòíèé òîî ýðñ íýì ýãäýõ òóòàì ýì ýãòýé÷¿¿ä õ¿¿õýä òºð¿¿ëæºñãºí ãýðò ñóóõààñ ýðñ òàòãàëçàæ, óëì ààð ì ýðãýæèë, áîëîâñðîëîî äýýøë¿¿ëæ, íèéãèéí àì üäðàëä èäýâõèòýé îðîëöîõ íü íýì ýãäýõèéí õèðýýð ãýð á¿ëä òºð¿¿ëýõ õ¿¿õäèéí òîîã çîõèöóóëàõ øààðäëàãà, ñîíèðõîë óðãàí ãàð÷ áàéñàíòàé õîëáîîòîéãîð 1970-ààä îíû ñ¿¿ë÷ýýñ õ¿í àìûí òºðºëò òîãòîíãæ áàéäàëä îðæóëì ààð 1980-ààä îíû ýõíýýñ òºðºëò aaæì ààð áóóð÷ ýõýëñýí áàéíà. 1989 îíä áîëîâñðîëòîé õ¿í àìûí òîî 1979 îíûõîîñ 49.2%-èàð ºññºíèé äîòîð äýýä áîëîâñðîëòîé õ¿íèé òîî 2 äàõèí ºññºí áàéâ. Õ¿í àìûí õóðäàí ºñºëòèéí ¿ð ä¿íä á¿õ õ¿íä õ¿¿õýä, çàëóó÷óóäûí ýçëýõ õóâèéí æèí ýðñ ºñ÷, õ¿í àì ç¿éí à÷àäëàë íýì ýãäýæ áàéæýý. 1960-1970-ààä îíû ¿åä òºðºëòèéí ºíäºð ò¿âøèí, íàñ áàðàëòûí áóóðàëòíü õ¿í àìûí ºñºëòèéãíºõöºëä¿¿ëñýí áàéíà.

1000 ýì ýãòýéä íîãîõ òºðºëò, íàñû á¿ëãýýð.

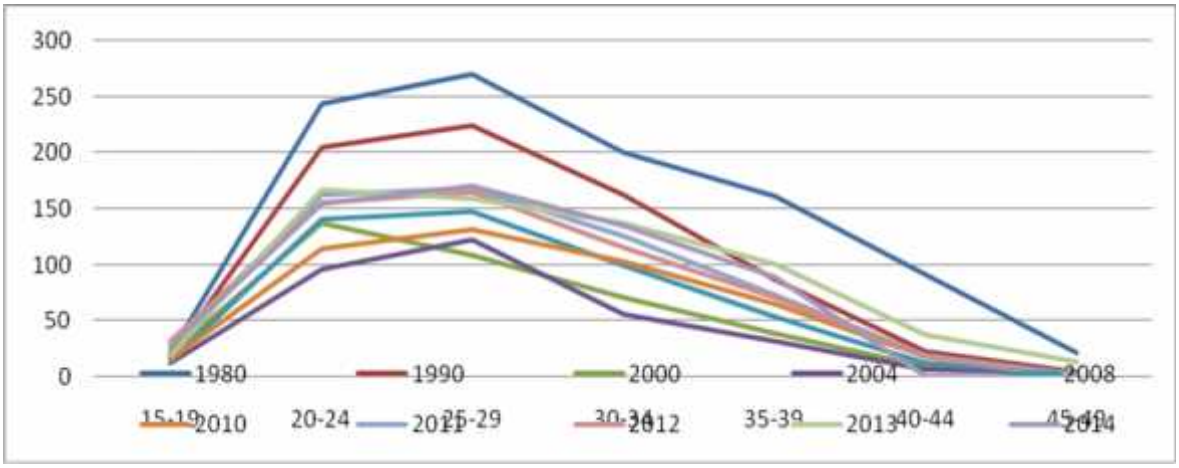

1980 î í ä õ¿í àì ûí íàñ áàðàëòû í ò¿âøèí 1000 õ¿í àì òóòàì ä 9.63 áàéñàí áîë 1993 î í ä 6.16 áî ëæ 36 õóâèàð áóóðñàí áàéí à. 1960-ààä î í î ñ õî éø 40 ãàðóé æèëèéí ò¿ðøèä àðèóí öýâýð, ýì , ýì í ýëãèéí òåõ èêèéí ñàéæðàëò, õàëäâàðòº â÷í èéã ýì ÷ëýõ ÷äâàðòàé áî ëæ ñàéæèð÷ ýõýëí ýýð õ¿í àì ûí íàñ áàðàëòû í ò¿âøèí ýðñ áóóð÷ ýõýëñýí áàéí à.

Í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î , í àñí û á¿ëýã, õ¿éñýýð. 1975-1980 î í

Í àñí û á¿ëýã	1975			1976			1977			1978			1979			1980		
	Á¿ãä	¿¿í ýýñ		Á¿ãä	¿¿í ýýñ		Á¿ãä	¿¿í ýýñ		Á¿ãä	¿¿í ýýñ		Á¿ãä	¿¿í ýýñ		Á¿ãä	¿¿í ýýñ	
		ýðýâòýé	ýì ýâòýé		ýðýâòýé	ýì ýâòýé		ýðýâòýé	ýì ýâòýé		ýðýâòýé	ýì ýâòýé		ýðýâòýé	ýì ýâòýé		ýðýâòýé	ýì ýâòýé
Бүгд	118	62	56	105	51	54	76	37	39	168	86	82	312	186	126	445	226	119
1 õ¿ðòýë	55	32	23	32	14	18	21	10	11	84	43	41	99	63	36	185	88	97
1-4	16	8	8	26	12	14	12	8	4	41	19	22	40	20	20	78	36	42
5-9	3	0	3	1	0	1	2	0	2	1	0	1	11	7	4	6	4	2
10-14	1	0	1	0	0	0	0	0	0	4	1	3	8	5	3	3	3	
15-19				3	2	1	2		2				5	5		7	4	3
20-24	2	2	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	7	5	2	6	1	5
25-29	3	3	0	2	1	1	2	1	1	5	2	3	9	5	4	7	5	2
30-34	3	1	2	1	0	1	3	0	3	0	0	0	7	4	3	7	3	4
35-39	2	1	1	4	2	2	3	2	1	1	0	1	11	5	6	11	7	4
40-44	1	0	1	4	2	2	2	2	0	1	1	0	8	5	3	10	5	5
45-49	3	3	0	3	1	2	3	2	1	5	3	2	13	9	4	12	9	3
50-54	4	3	1	3	1	2	5	5	0	2	2	0	7	4	3	12	5	7
55-59	8	3	5	1	1	0	4	3	1	4	3	1	13	9	4	13	9	4
60-64	4	2	2	8	5	3	2	0	2	9	5	4	16	6	10	28	19	9
65-69	4	1	3	8	5	3	4	1	3	3	1	2	14	9	5	24	10	14
70+	9	3	6	8	5	3	10	2	8	8	6	2	44	25	19	36	18	18

Í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î , í àñí û á¿ëýã, õ¿éñýýð. 1981-1986 î í

Í àñí û á¿ëýã	1981			1982			1983			1984			1985			1986		
		¿¿Í ýýñ			¿¿Í ýýñ			¿¿Í ýýñ			¿¿Í ýýñ			¿¿Í ýýñ			¿¿Í ýýñ	
	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé
Бүгд	448	245	203	451	261	190	466	248	218	536	324	212	478	276	202	515	294	221
1 õ¿ðòýë	141	67	74	141	80	61	109	66	43	152	88	64	127	82	45	134	73	61
1-4	77	42	35	66	24	42	110	54	56	140	79	61	104	51	53	101	58	43
5-9	8	6	2	14	10	4	10	5	5	9	6	3	9	7	2	7	4	3
10-14	6	5	1	4	2	2	9	5	4	3	2	1	2	2	0	8	5	3
15-19	6	3	3	9	5	4	8	3	5	6	3	3	4	2	2	1		1
20-24	7	2	5	9	8	1	15	8	7	5	3	2	8	3	5	13	5	8
25-29	13	7	6	10	6	4	12	6	6	9	5	4	17	11	6	14	8	6
30-34	11	9	2	11	7	4	8	4	4	8	5	3	9	4	5	14	8	6
35-39	12	6	6	10	7	3	11	6	5	16	8	8	10	6	4	8	6	2
40-44	9	8	1	18	8	10	11	6	5	14	9	5	9	6	3	21	13	8
45-49	16	10	6	20	15	5	20	12	8	16	13	3	16	7	9	19	13	6
50-54	9	7	2	23	19	4	16	7	9	26	16	10	19	12	7	15	11	4
55-59	18	12	6	33	17	16	28	14	14	22	19	3	26	12	14	22	13	9
60-64	28	17	11	22	17	5	27	17	10	27	16	11	19	10	9	30	15	15
65-69	25	14	11	34	23	11	23	13	10	27	22	5	38	22	16	35	16	19
70+	62	30	32	27	13	14	49	22	27	56	30	26	61	39	22	73	46	27

Í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î , í àñí û á¿ëýã õ¿éñýýð. 1987-1992 î í

Í àñí û á¿ëýã	1987			1988			1989			1990			1993			1994		
		õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð	
	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé
Á¿ãä	410	244	166	466	264	202	498	293	205	519	308	211	480	293	187	535	316	219
1	72	43	29	95	44	51	93	53	40	80	50	30	25	18	7	22	12	10
1-4	71	38	33	79	39	40	98	53	45	127	68	59	49	26	23	40	28	12
5-9	6	4	2	0	0	0	11	8	3	13	6	7	6	4	2	16	6	10
10-14	12	4	8	11	5	6	3	3	0	4	2	2	7	5	2	11	7	4
15-19	2	1	1	7	4	3	7	3	4	9	7	2	7	3	4	9	5	4
20-24	12	6	6	7	5	2	17	9	8	13	7	6	15	11	4	10	8	2
25-29	17	10	7	11	8	3	19	12	7	21	15	6	20	14	6	18	14	4
30-34	12	6	6	14	12	2	14	9	5	17	12	5	26	19	7	33	18	15
35-39	11	7	4	12	6	6	15	10	5	15	11	4	21	15	6	31	18	13
40-44	12	5	7	7	5	2	14	5	9	17	10	7	25	14	11	29	15	14
45-49	17	10	7	13	6	7	22	14	8	18	13	5	13	9	4	33	24	9
50-54	13	8	5	23	19	4	26	17	9	28	17	11	32	21	11	43	26	17
55-59	34	28	6	24	17	7	26	18	8	26	20	6	32	22	10	37	18	19
60-64	26	14	12	26	19	7	31	22	9	36	22	14	41	27	14	37	29	8
65-69	33	21	12	25	18	7	35	22	13	30	17	13	51	32	19	49	28	21
70+	60	39	21	24	13	11	67	35	32	65	31	34	110	53	57	117	60	57

Í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î , í àñí û á¿ëýã õ¿éñýýð. 1995-2000 î í

Íàñíû á¿ëýã	1995			1996			1997			1998			1999			2000		
		õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä	
	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýì ýãòýé
Á¿ãä	571	343	228	570	340	230	643	379	264	589	350	239	583	356	227	563	338	225
1 õ¿ðòýë	19	14	5	18	13	5	19	8	11	25	15	10	4	2	2	10	5	5
1-4	28	18	10	38	13	25	32	14	18	29	16	13	25	14	11	2	2	
5-9	7	4	3	10	5	5	10	4	6	4	2	2	3	2	1	3	3	0
10-14	6	5	1	7	4	3	10	7	3	5	4	1	2	2	0	5	5	0
15-19	17	11	6	8	5	3	9	4	5	16	11	5	8	7	1	7	5	2
20-24	12	10	2	18	13	5	24	18	6	21	16	5	26	18	8	24	15	9
25-29	25	17	8	25	13	12	38	31	7	22	14	8	17	11	6	37	25	12
30-34	26	15	11	38	28	10	30	21	9	25	19	6	32	22	10	50	31	19
35-39	35	25	10	33	18	15	45	27	18	35	25	10	38	27	11	45	28	17
40-44	26	19	7	33	22	11	39	23	16	29	19	10	40	27	13	56	39	17
45-49	39	30	9	31	21	10	46	30	16	34	24	10	46	32	14	39	28	11
50-54	45	22	23	36	23	13	46	33	13	39	23	16	46	30	16	39	28	11
55-59	42	21	21	67	42	25	59	31	28	43	30	13	60	36	24	48	26	22
60-64	46	30	16	46	31	15	50	34	16	50	31	19	56	34	22	53	28	25
65-69	42	23	19	49	28	21	57	34	23	66	36	30	55	26	29	69	33	36

Í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î , í àñí û á¿ëýã õ¿éñýýä. 2001-2006 î í

Íàñíû á¿ëýã	2001			2002			2003			2004			2005			2006		
		õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä			õ¿éñýýä	
	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýìýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýìýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýìýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýìýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýìýãòýé	Á¿ãä	ýðýãòýé	ýìýãòýé
Á¿ãä	575	340	236	589	313	276	621	391	230	634	385	249	643	382	261	650	382	268
1 õ¿ðòýë	7	5	2	11	6	5	11	6	5	11	5	6	8	6	2	3	2	1
1-4	26	16	10	15	7	8	11	5	6	6	2	4	4	2	2	17	11	6
5-9	10	6	4	1	1		13	8	5	4	3	1	1	1	0	3	1	2
10-14	10	7	3	4	3	1	8	8	0	6	4	2	8	6	2	6	5	1
15-19	10	9	1	5	5		9	7	2	12	7	5	15	7	8	11	4	7
20-24	18	11	7	16	12	4	16	12	4	18	14	4	9	5	4	12	5	7
25-29	25	17	8	34	29	5	22	15	7	33	19	14	14	7	7	22	15	7
30-34	17	14	3	30	24	6	27	18	9	29	20	9	29	21	8	23	12	11
35-39	35	27	8	36	27	9	31	24	7	34	26	8	24	16	8	38	22	16
40-44	36	23	13	46	25	21	52	37	15	47	31	16	60	44	16	50	29	21
45-49	43	24	19	42	26	16	47	33	14	55	38	17	55	45	10	46	30	16
50-54	36	20	16	45	21	24	38	28	10	60	39	21	51	33	18	69	35	34
55-59	41	27	14	59	24	35	40	30	10	52	35	17	50	31	19	58	36	22
60-64	69	37	32	58	31	27	69	44	25	55	35	20	50	29	21	54	34	20
65-69	61	38	23	51	18	33	80	40	40	64	36	28	97	59	38	80	57	23
70+	131	59	72	136	54	82	147	76	71	148	71	77	168	70	98	158	84	74

Í àñ áàðñàí õ¿í èé òî î , í àñí û á¿ëýã, õ¿éñýýä. 2007-2014 î í

Í àñí û á¿ëýã	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
		õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð			õ¿éñýýð	
	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé	Á¿ää	ýðýäýé	ýì ýäýé
Á¿ää	596	358	238	572	329	243	631	368	263	666	392	274	695	429	266	656	406	250	529	312	217	656	391	265
1 õ¿ðòÿë	5	2	3	9	6	3	9	8	1	9	3	6	11	7	4	11	5	6	3	2	1	11	5	6
1-4	9	5	4	5	4	1	2	2	0	8	4	4	18	14	4	14	9	5	8	6	2	8	2	6
5-9	7	3	4	6	6	0	2	2	0	3	2	1	5	0	5	5	2	2	4	4	0	8	4	4
10-14	5	3	2	4	4	0	0	0	0	5	2	3	9	7	2	9	3	0	5	3	2	9	5	4
15-19	6	4	2	8	3	5	4	4	0	10	6	4	12	9	3	12	4	3	6	2	4	4	2	2
20-24	21	7	14	17	11	6	14	9	5	17	8	9	30	27	3	30	15	9	13	9	4	8	4	4
25-29	17	4	13	19	11	8	20	14	6	16	13	3	19	15	4	19	14	5	10	9	1	15	14	1
30-34	21	5	16	33	28	5	18	13	5	22	17	5	16	10	6	16	17	9	20	10	10	22	15	7
35-39	37	10	27	28	19	9	31	22	9	37	27	10	34	29	5	34	27	6	19	9	10	33	26	7
40-44	44	9	35	45	29	16	47	33	14	49	34	15	64	43	21	64	26	14	32	20	12	37	27	10
45-49	70	23	47	44	26	18	69	46	23	66	42	24	69	45	24	69	49	27	39	26	13	47	32	15
50-54	63	23	40	64	43	21	66	40	26	67	49	18	71	44	27	71	47	21	49	36	13	92	60	32
55-59	52	16	36	43	26	17	38	22	16	52	33	19	59	28	31	59	44	15	55	34	21	75	41	34
60-64	40	15	25	48	23	25	55	32	23	51	30	21	44	31	13	44	29	25	48	28	20	59	36	23
65-69	56	25	31	56	33	23	68	40	28	57	30	27	51	29	22	51	26	15	45	28	17	52	32	20
70+	145	84	61	143	57	86	188	81	107	197	92	105	183	91	92	177	89	88	173	86	87	176	86	90

1000 õ¿í àì ä í î ãàî õ òº ðº ëò, í àñ áàðàëò, öýâýð º ñº ëò.

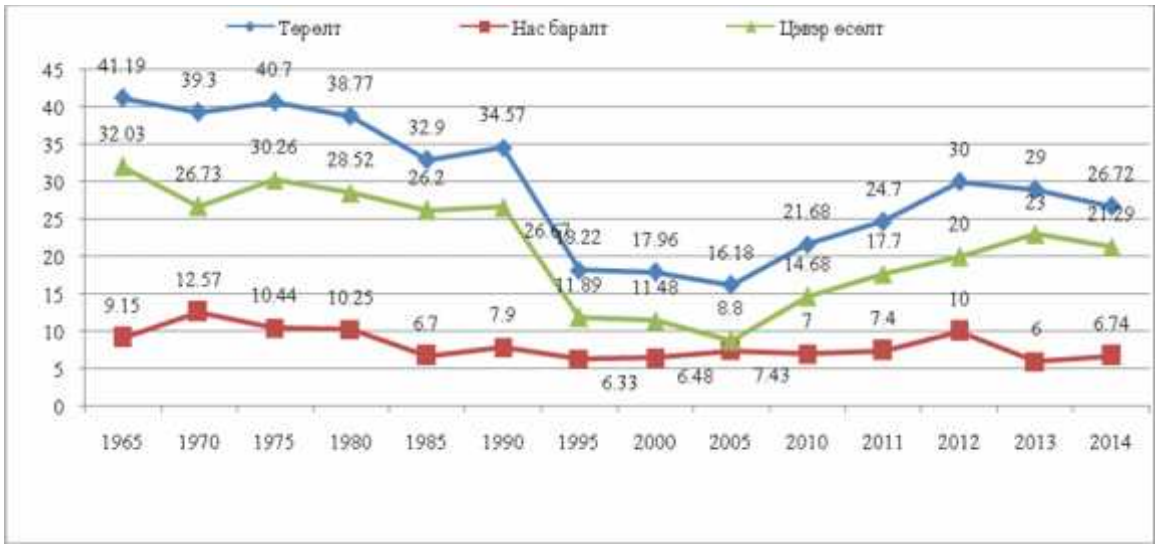

Í àñ áàðàëòû í åðº íõèé áà í àñí û á¿ëãèéí êî ýô ô èöåí т

Үржүүлэг														
Ерөнхий Коэффициент		9.77	8.98	8.27	7.34	9.01	8.91	7.47	8.35	8.48	9.46	7.38	6.86	8.21
Насны бүлгийн коэффициент	0	106.57	73.05	6.01	11.30	9.01	3.80	5.75	7.65	3.67	8.48	6.67	2.31	5.07
	1-4	11.41	13.98	0.00	2.42	1.47	4.20	1.51	2.39	1.08	3.02	1.61	1.51	0.45
	5-9	1.19	1.18	0.59	0.26	0.74	0.24	1.59	0.57	0.55	0	0.59	1.02	0.9
	10-14	1.05	0.44	0.87	0.55	0.79	1.03	0.89	0	0.48	1.83	0.42	0.84	1.49
	15-19	1.17	1.24	1.09	0.96	1.22	0.72	0.56	0.95	1.19	1.95	0.88	0.5	0.19
	20-24	0.42	1.48	3.88	3.20	3.31	1.25	2.49	1.78	1.47	4.97	2.42	1.83	0.82
	25-29	2.75	3.46	6.89	8.94	5.95	4.74	3.00	3.53	2.99	3.46	2.30	1.99	2.82
	30-34	1.89	4.22	9.21	7.10	9.07	3.53	7.88	3.48	4.32	2.61	3.50	2.64	3.83
	35-39	4.92	6.08	8.74	7.39	7.69	6.52	5.60	6.55	7.47	8.09	4.65	2.53	7.09
	40-44	4.60	7.26	16.75	7.88	9.98	8.60	8.88	10.95	10.68	13.82	6.43	6.48	8.34
	45-49	9.25	10.15	18.17	9.86	14.30	1.06	8.86	17.4	15.18	16.07	12.64	9	10.96
	50-54	7.30	19.23	25.61	11.82	22.67	18.93	20.64	21.59	23.72	21.49	14.37	15.42	24.47
	55-59	15.52	29.43	25.69	19.72	30.54	33.90	21.38	18.59	26.85	21.52	19.19	22.86	24.82
	60-64	42.91	48.36	37.13	29.83	43.54	46.70	29.75	41.5	35.25	37.80	27.79	29.66	34.92
	65-69	30.90	47.57	76.39	28.71	60.71	82.13	45.89	56.65	45.73	46.85	29.26	45.09	51.7
	70+	57.92	70.08	92.55	63.38	96.51	75.70	72.15	100.62	100.98	103.29	77.12	87.84	86.78
эмэгтэй														
Ерөнхий Коэффициент		9.50	6.49	7.34	6.19	5.20	5.70	5.16	5.55	5.6	5.56	5.48	4.51	5.33
Насны бүлгийн коэффициент	0	106.43	68.24	37.16	9.52	11.21	1.61	3.30	0.98	7.67	4.85	7.27	1.22	6.41
	1-4	13.62	13.02	4.79	6.75	1.41	2.30	0.37	3.29	1.15	0.96	1.18	0.53	1.4
	5-9	0.63	1.37	0.24	0.00	0.24	0.47	0.00	0.29	0.29	1.51	0.6	0	0.97
	10-14	0.00	0.44	0.64	0.19	0.40	0.20	0.00	0.24	0.73	0.51	0.00	0.56	1.22
	15-19	0.80	0.37	0.27	0.00	0.82	1.25	0.94	0.59	0.83	0.67	0.77	0.99	0.5
	20-24	1.93	1.16	0.60	0.91	0.80	1.65	1.30	0.98	1.69	0.58	1.84	0.83	0.85
	25-29	1.09	1.34	1.06	1.30	3.79	1.97	2.01	1.4	0.66	0.92	1.23	0.23	0.22
	30-34	2.97	1.71	2.65	1.64	2.32	2.82	1.27	1.24	1.19	1.45	2.34	2.55	1.76
	35-39	3.55	2.35	4.01	2.29	1.98	4.12	2.28	2.3	2.49	1.28	1.62	2.59	1.8
	40-44	5.70	5.98	2.88	6.22	4.38	5.07	4.33	3.82	4.02	5.87	4.24	3.38	2.73
	45-49	4.00	4.81	7.94	6.04	5.77	4.83	5.38	6.96	7.03	7.01	8.27	3.88	4.45
	50-54	11.78	12.76	10.96	13.48	10.93	16.26	9.43	11.42	7.1	10.77	8.11	4.5	10.44
	55-59	8.75	8.38	13.39	25.05	13.22	18.47	12.63	11.18	12.77	19.55	8.71	11.05	16.08
	60-64	21.65	27.43	21.83	26.52	24.00	24.60	27.96	23.2	18.7	11.94	22.75	16.95	18.03
	65-69	42.41	30.56	37.94	45.70	45.16	33.18	30.83	34	35.29	29.18	18.75	19.56	22.7
	70+	39.45	48.10	97.81	79.73	75.05	75.74	75.70	75.44	80.7	72.04	66.07	64.06	62.11

Бүгд															
Ерөнхий Ко.		9.63	7.73	6.49	6.80	7.01	7.26	6.27	6.90	7.00	7.46	7.51	7.38	5.65	6.74
Насны бүлгийн коэффициент	0	106.6	70.9	6.0	10.4	10.3	2.6	4.6	7.8	5.6	6.7	6.7	6.7	1.8	5.72
	1-4	12.5	13.0	0.3	2.7	1.4	1.3	0.9	1.2	1.1	2.5	2.0	1.6	1.0	0.92
	5-9	0.9	1.3	0.3	0.1	0.5	0.4	0.8	0.4	0.4	0.7	0.8	0.6	0.5	0.93
	10-14	0.5	0.4	0.4	0.4	0.6	0.6	0.4	0.1	0.6	1.2	1.2	0.4	0.7	1.35
	15-19	1.0	0.8	0.7	0.5	1.0	1.0	0.8	0.7	1.0	1.3	1.3	0.9	0.8	0.49
	20-24	1.2	1.3	3.0	2.0	2.0	1.5	1.9	1.4	1.6	2.8	2.8	2.4	1.3	0.83
	25-29	1.9	2.4	5.0	4.8	4.8	3.3	2.5	2.4	1.8	2.2	2.2	2.3	1.1	1.56
	30-34	2.4	2.9	7.1	4.3	4.0	3.2	4.4	2.3	2.7	2.0	2.0	3.5	2.6	2.79
	35-39	4.3	3.2	4.3	3.3	6.6	4.7	4.6	5.2	3.8	4.3	4.9	4.7	2.6	4.36
	40-44	5.1	3.7	6.7	4.8	11.5	7.0	7.0	6.7	6.5	7.0	7.1	6.4	4.8	5.37
	45-49	7.0	7.2	7.8	9.3	12.4	7.7	9.8	7.3	7.0	11.6	10.7	12.6	6.3	7.47
	50-54	9.4	11.7	16.0	11.2	18.2	12.7	16.5	17.5	14.9	16.0	14.6	14.4	0.4	16.68
	55-59	12.5	20.4	18.6	22.1	25.0	22.9	21.4	25.8	16.8	14.5	19.1	19.2	16.2	19.92
	60-64	32.6	19.1	37.3	37.1	36.3	28.2	33.2	35.0	28.8	31.2	25.8	27.8	22.6	25.57
	65-69	36.7	49.7	38.3	54.4	68.7	37.8	52.8	57.7	38.2	44.5	40.1	29.3	30.2	34.67
	70+	46.9	62.2	56.6	59.9	63.9	71.8	84.3		74.3	85.6	89.1	77.1	74.0	72.1

Í àñ áàðàëòû íêî ýô ô èöåíò, íàñû á¿ëýã, õ¿éñýýð. 2014 Î í

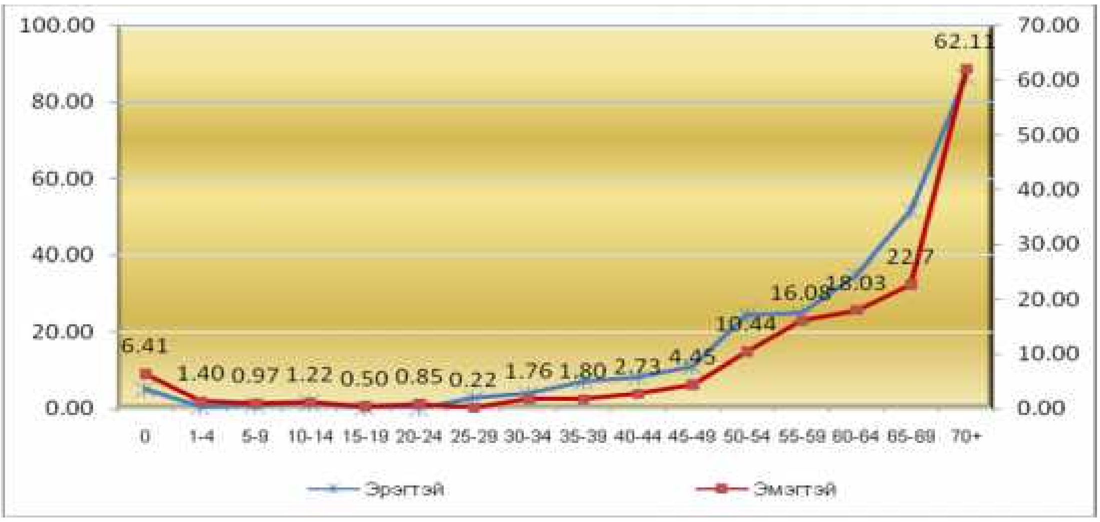

Òºðºëò ºíäºð áàéñíààð õ¿í àìûí äóíä çàëóó÷óóäûí ýçëýõ õóâü ºíäºð (íàñ áàðàëò ìàø äîîãóóð áàéäàã) áàéñíààñ íàñ áàðàëòûí ò¿âøèí äîîãóóð áàéëàà.Ìºí 1960-ààä îíû ¿åä ãýðëýëòèéí íàñ ýðò (èõ çàëóó íàñàíäàà ãýð á¿ë áîëäîã), ãýðëýëò á¿õ íèéòèéã õàìàðñàí øèíæòýé áàéâ. Áóñàä àéìàã õîòóóäàä õàðüöóóëàõàä õ¿í àìûí ¿çýãäëèéí ïðîöåññ õàðüöàíãóé èæèë òºñòýé áàéãàà íü õàðàãäàæ áàéíà.
1000 õ¿í àìä íîãäîõ íàñ áàðàëòûí ò¿âøèíãèéí ñóäàëãààíààñ õàðàõàä õ¿í àìûí äóíä ýðýãòýé÷¿¿äèéí íàñ áàðàëòûí ò¿âøèí ýìýãòýé÷¿¿äèéã áîäâîë õàðüöàíãóé ºíäºð áàéíà. 1980-ààä îíû ¿åä ýðýãòýé, ýìýãòýé÷¿¿äèéí íàñ áàðàëò íàñíû á¿ëã¿¿äýä áàðàã àäèë áàéñàí áîë 1990-ýýä îíû ñ¿¿ë÷ýýñ ýõëýí ýðýãòýé÷¿¿äèéí ýêçîãåíò íàñ áàðàëò 15 íàñíààñ ýõëýí íýìýãäýæ, ò¿¿íýýñ õîéø á¿õ íàñíä ýðýãòýé÷¿¿äèéí íàñ áàðàëò ýìýãòýé÷¿¿äèéíõýýñ õàðüöàíãóé ºíäºð áîëñîí áàéíà.
1990-ýýä îíîîñ çàõ çýýëèéí ýäèéí çàñãèéí õàðèëöààíä øèëæèõ øèëæèëòèéí æèë¿¿äýä ¿éëäâýðëýë àæ àõóéí ãàçðóóä îëîí îðîí çîãñîí æàæèëã¿é÷¿¿äèéí òîî óðüä ºìíº áàéãààã¿éãýýð íýìýãäýí, áàðàà ¿éë÷èëãýýíèé ¿íý ºññºí çýðãýýñ øàëòãààëàí àðä ò¿ìíèé àæ áàéäàë ýðñ äîðîéòîæ, ÿäóóðàë ãàçàð àâ÷ ýõýëñýí. Àðä ò¿ìíèé àæ àìüäðàëûí ò¿âøèí ýðñ áóóð÷ áàéãààãààñ ãýð á¿ë îëîí õ¿¿õýä òºðº¿ëýõýýñ òàòãàëçàõ, õ¿í àìûí íàñ áàðàëòûí ò¿âøèí òºëºâëºãäººã¿é áóóðàõàä íºëººëñºí òºðëèéí ãàçðûí áàéõàà ÷ çýðýãëýëèéí ÷àíàð ìóóäàõ ëàâëàõ çýðýã òºðºëòèéí ãýðëýõ òºðºëòèéí ýìýãòýé÷¿¿äèéí äîòîð óëàìæëàëò õàðàãäàæ áàéíà.

Íÿëõñûí íàñ áàðàëò, íÿëõñûí íàñ áàðàëòûí êýéñ ôàêòîðóóäûí òîõèîëäîë.

1965	18	43.5
1970	98	101.8
1975	169	108.8
1980	185	109.9
1981	180	92.6
1982	149	77
1983	109	53.2
1984	202	92.4
1985	178	76.1
1986	217	91.8
1987	151	63
1988	172	61.8
1989	161	60.8
1990	193	69.8
1991	146	51
1992	125	55.7
1993	96	52
1994	93	60.1
1995	71	43.2

1996	71	45.6
1997	59	39.4
1998	62	43.4
1999	63	40.1
2000	53	34.0
2001	21	36.1
2002	17	20.0
2003	12	16.8
2004	11	15.1
2005	12	8.18
2006	8	5.19
2007	8	4.2
2008	13	6.66
2009	16	7.77
2010	12	5.82
2011	11	4.85
2012	11	6.67
2013	3	1.11
2014	11	4.2

Àìüä òºðñºí 1000 õ¿¿õäýä íîãäîõ íÿëõñûí íàñ áàðàëò (íÿëõñûí íàñ áàðàëòûí êîýôôèöèåíò) 1975-1986 îíóóäàä àìüä òºðñºí 1000 õ¿¿õýä òóòàìä 169-217 õ¿ð÷ íýìýãäñýíýý 1991 îíîîñ õîéø æèë äàðààëàí áóóð÷ байсан боловч 2014 îíä ãýõýä àìüä òºðñºí 1000 õ¿¿õýä òóòàì ààñ 4.2 áîëæ áóóðñàí íü òºðººñ õ¿í àìàà ºñãºõ áîäëîãî õýðýãæèæ áàéãààãèéí èëðýë áºãººä ¿¿íèé ä¿íä òºðºõ íýìýãäýæ, ýõ íÿëõñûí ýð¿¿ë ìýíäèéã õàìãààëàõ àæèë ñàéæèðñàíòàé õîëáîîòîé áàéíà.

Àìüä òºðñºí 1000 õ¿¿õäýä íîãäîõ íÿëõñûí ýíäýãäýë

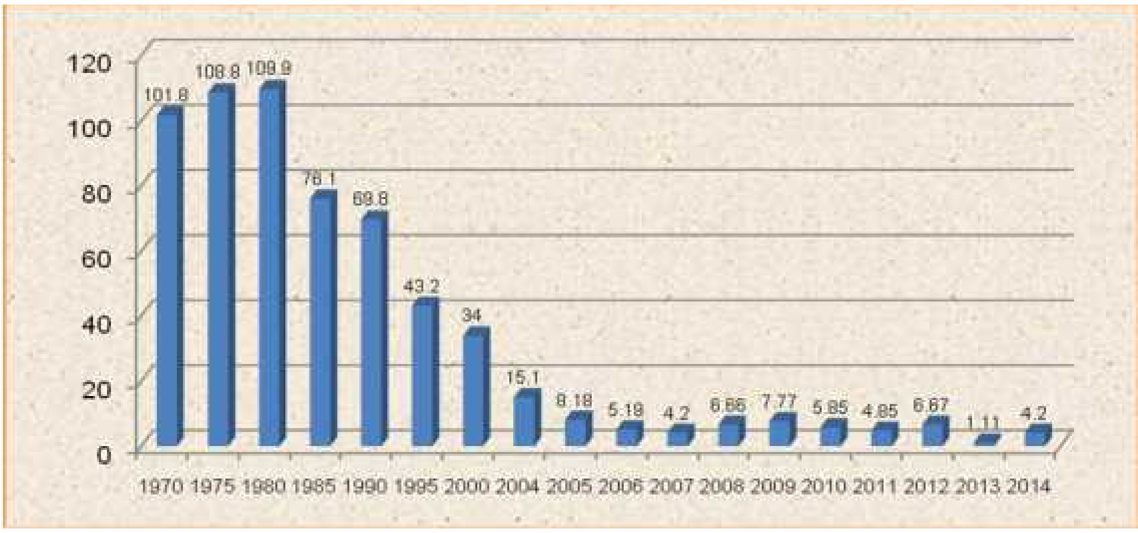

1980-ààä îíû ¿åä òºðºëò îëîí, òºðºëò õîîðîíäûí çàé îéðõîí áàéñíààñ øàëòãààëàí íýã õ¿ðòýëõ íàñíû õ¿¿õäèéí íàñ áàðàëò ºíäºð áàéñàí áîë 1990-ýýä îíîîñ òºðºëò ààæìààð áóóð÷, òºðºëò õîîðîíäûí çàé õîëäñîí çýðãýýñ íÿëõñûí íàñ áàðàëò 1990 îíòîé õàðüöóóëàõàä 2004 îíä 21.6 äàõèí áóóð÷ýý. Ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä

òº ðº ëò æèë äàðààëàí áóóðñí ààð, í ýã õ¿ðòýëõ í àñòàé õ¿¿õäèéí í àñ áàðàëò ì º í æèë äàðààëàí áóóðñàí áº ãº ä, 1980 î í òî é õàðüöóóëáàë 2014 î í ä í ýã õ¿ðòýë í àñòàé õ¿¿õäèéí í àñ áàðàëò 5.9 äàõèí , 1-4 í àñòàé õ¿¿õäèéí í àñ áàðàëò 10.2 äàõèí áóóðñàí áî ë, 5-9 í àñòàé õ¿¿õäèéí í àñ áàðàëò 33.3 õóâèàð, 10-14 í àñòàé õ¿¿õäèéí í àñ áàðàëò 3 дахин õóâèàð º ññº í áàéí à.

1000 õ¿í àì ä í î î ãäî õ í àñ áàðàëòûí í àñí û á¿ëãèéí êî ýô ô èöèåí òèéã 1980 î í òî é õàðüöóóëæ¿çâýë 15-19 í àñàí ä 42.9 õóâèàð áóóð÷, 20-24 í àñàí ä 3.33 õóâèàð, 25-29 í àñàí ä 2.1 дахин, 30-34 í àñàí ä 3.1 дахин, 35-39 í àñàí ä 3.3 дахин, 40-44 í àñàí ä 3.7 дахин, 45-49 í àñàí ä 3.9 дахин, 50-54 í àñàí ä 7.7 дахин, 55-59 í àñàí ä 5.7 дахин õóâèàð òóñ òóñ í ýì ýãäñýí ä¿í òýé áóþ ó èä á¿òýýí áàéãóóëàëòûí í àñàí äàà õ¿ì ¿¿ñèéí í àñ áàðàëò ýðñ í ýì ýãäñýí ä¿í òýé áàéí à. Ýí ý í ü àâàð î ñî ë, àðõèäàëò, ãýì ò õýðýã, àì üæèðãààí û ò¿âøèí äî ðî éòñî í , орчин үеийн өвчлөлтэй холбоотой çýðýãø àëòãààí ààð í àñ áàðàõ ÿâäàë èõýññýí òýé õî ëáî î òî é áàéí à.

15-19 í àñí û á¿ëãýýñ ýõëýýä í àñí û á¿ëãèéí øàòëàë àõèõ òóòàì í àñ áàðàëòûí ò¿âøèí í ýì ýãäýæ áàéãààãèéí äî òî ð ýðýãòýé÷¿¿äèéí í àñ áàðàëò õàðüöàí ãóé º í äº ð áàéãàà í ü àí õààðàë òàòàæ áàéí à. Í àñ áàðàëòûí ì àãàäëàë õàì ãèéí áàãààòàé í àñí û á¿ëýã í ü 5-19 í àñ áàéí à. Õº äº ëì º ðèéí í àñàí ä õ¿ð÷ áèå äààæ àì üäðàõ èäýð í àñí û ¿åýñ ýõëýí ãààí û í º ëº º ëº ëä º ðòº æ í àñ áàðàõ ì àãàäëàë í ýì ýãäýæ áàéí à. Ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä òº ðº õ ¿åèéí õ¿éñèéí õàðüöàà ç¿é çî õèñòî é õýì æýýí ä áàéãààä èä ãýðëýõ í àñí û ¿å, áèå äààæ àì üäðàõ í àñàí ä õ¿ðýõ ¿åýñ õ¿éñèéí õàðüöàà àëäàãäàõ, ýðýãòýé ýì ýãòýé÷¿¿äèéí áî ëî âñðî ëûí ò¿âøèí ä ÿëãàà ãàð÷, ýðýãòýé÷¿¿äèéí ì ýðãýæèë, áî ëî âñðî ëûí ñóðãóóëüä õàì ðàëò ýì ýãòýé÷¿¿äèéã áî äî î ë áàãàñ÷ áàéãààãýí ý àñóóäëààð í àðèéâ÷èëñàí ñóäàëãàà õèéõ øààðäëàãàòàé áàéí à.

Ãýðëýëò, öóöëàëò, ¿ð÷ëýëò

Ãýð á¿ë öóöëàëò, öóöëàëòûí åðº í õèé áà òóñãàé êî ýô ô èöèåí ò, 1975 – 2014

Î í	Ãýðëýñýí õ¿í èé òî î	Ãýðëýëòèéí åðº í õèé ëî ýô ô èöåí ò	òóñãàé ëî ýô ô èöåí ò			Î í	Ãýðëýñýí õ¿í èé òî î	Ãýðëýëòèéí åðº í õèé ëî ýô ô èöåí ò	òóñãàé ëî ýô ô èöåí ò	
			16, ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öî ñí	18, ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öñî í					16, ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öî ñí	18, ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öñî í
1975	169	4.4	9.5	10.4		1995	591	6.6	10.9	12.4
1976	175	4.2	9.1	9.9		1996	639	7.3	11.2	12.7
1977	240	5.5	11.4	12.4		1997	507	5.9	8.9	10.0
1978	150	3.2	6.8	7.7		1998	574	6.6	9.8	10.8
1979	208	4.6	9.3	10.5		1999	427	4.8	7.1	7.8
1980	450	10.4	20.6	23.3		2000	476	5.5	8.9	9.6
1981	825	17.9	33.7	39.5		2001	488	5.8	8.3	9.0
1982	545	11.3	20.3	22.9		2002	524	6.1	8.5	9.1
1983	553	10.9	19.4	21.3		2003	720	8.1	11.3	12.1
1984	551	10.2	15.9	17.3		2004	623	6.9	9.8	10.6
1985	673	11.4	19.4	21.4		2005	840	9.4	12.8	14.3
1986	685	10.7	18.0	20.2		2006	1458	16.1	24.1	25.1
1987	835	12.0	19.6	22.0		2007	1839	20.4	29.6	27.7
1988	901	12.2	20.7	23.0		2008	1050	11.5	16.6	15.5
1989	839	10.9	18.6	20.4		2009	1216	13.3	18.3	19.4
1990	869	10.9	18.1	20.3		2010	240	2.5	3.6	3.7
1991	846	10.3	16.2	18.1		2011	402	4.3	5.9	6.2
1992	612	7.3	11.4	14.2		2012	400	4.3	5.9	6.2
1993	488	5.7	8.8	9.9		2013	471	5.0	6.7	6.4
1994	476	5.3	8.7	9.9		2014	536	5.51	7.65	8.02

Î í	Гэр бүл цуцлал	Цуцлалòûí åðº í õèé ëî ýô ô èöåí ò	16 áà ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öñî í	18 áà ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öñî í		Î í	Гэр бүл цуцлалс õ¿íèé òî î	Цуцлалòûí åðº í õèé ëî ýô ô èöåí ò	16 áà ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öñî í	18 áà ò¿¿í ýýñ äýýø í àñààð òî î öñî í
1975	2	0.05	0.11	0.12		1995	37	0.41	0.68	0.77
1976	2	0.05	0.10	0.11		1996	53	0.60	0.93	1.05
1977	4	0.09	0.19	0.21		1997	77	0.89	1.35	1.53
1978	5	0.11	0.23	0.26		1998	43	0.49	0.73	0.81
1979	16	0.36	0.72	0.81		1999	64	0.71	1.06	1.16
1980	15	0.35	0.69	0.78		2000	39	0.45	0.73	0.79
1981	17	0.37	0.69	0.81		2001	40	0.47	0.68	0.73
1982	15	0.31	0.56	0.63		2002	22	0.25	0.36	0.38
1983	19	0.37	0.67	0.73		2003	72	0.81	1.13	1.21
1984	18	0.33	0.52	0.57		2004	68	0.75	1.07	1.16
1985	23	0.39	0.66	0.73		2005	115	1.26	1.89	1.77
1986	24	0.37	0.63	0.71		2006	83	0.93	1.37	1.29
1987	30	0.43	0.70	0.79		2007	101	1.12	1.63	1.53
1988	35	0.47	0.80	0.89		2008	103	1.13	1.63	1.52
1989	41	0.53	0.91	1.00		2009	119	1.30	1.74	1.90
1990	32	0.40	0.67	0.97		2010	123	1.29	1.77	1.87
1991	51	0.62	0.97	1.07		2011	153	1.64	2.40	2.44
1992	52	0.62	0.97	1.07		2012	143	1.61	2.21	2.32
1993	32	0.37	0.58	0.65		2013	124	1.33	1.82	1.91
1994	47	0.53	0.86	0.98		2014	173	1.78	18.2	1.91

Ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä áóñàä àéì àã, õîòîîñ æèë äàðààëàí îëîí àðâàí õ¿í øèëæèí èðæ ñóóðüøèæ, ìºí òºäèé òîîíû õ¿í Óëààíáààòàð õîò áîëîí áóñàä àéìàã õîòóóä ðóó øèëæèí ÿâæ áàéãààãààñ õ¿í àìûí òîî òºäèéëºí ºñºõã¿é áàéíà.

Î í	Ø èëæèæ èðñýí	Ø èëæèæ ÿâñàí	ª ñº ëò + áóóðàëò -
1982	301	255	46
1983	638	261	377
1984	3727	1393	2334
1985	339	182	157
1986	241	68	173
1987	1268	694	574
1988	629	262	367
1989	2252	1688	564
1990	2085	1211	874
1991	2629	2872	-243
1992	6055	2644	3411
1993	2047	1810	237
1994	1459	1202	257
1995	1660	1156	504
1996	1936	1425	511
1997	1348	1609	-261
1998	1375	1888	-513

Î í	Ø èëæèæ èðñýí	Ø èëæèæ ÿâñàí	ª ñº ëò + áóóðàëò -
1999	1598	1385	213
2000	1737	1223	514
2001	2105	1041	1064
2002	2598	2127	471
2003	1332	2746	-1414
2004	2916	4062	-1146
2005	2460	3251	-791
2006	2571	3783	-1212
2007	2723	3972	-1249
2008	3654	4442	-788
2009	4032	3944	88
2010	4397	4073	324
2011	2948	3434	-486
2012	2013	2133	-120
2013	2850	3948	-1098
2014	2563	3968	-1405
Ä¿í	58515	48155	10360

2003- 2014 î í óóäàä ë ãýõýä º º ð àéì àã õî òî î ñ ø èëæèæ èðýãñäèéí òî î í î î ñ áóñàä àéì àã õî ò ðóó ø èëæèí ÿâàãñäûí òî î í ü äàâæ ì åõàí èêààð õ¿í àì ûí òî î áóóðàõ õàí äëàãàòàé áàéí à. Ì º í Äàðõàí õî òûí äýýä ñóðãóóëü, êî ëëåæóóäàä áóñàä àéì àã õî òî î ñ æèëä äóí ä÷ààð 7.0 ì ÿí ãà î ð÷èì î þ óòàí ñóðàã÷èä èðæ ñóðàëöàæ ñóóðèí õ¿í àì ûí òî î í ä î ðæ áàéãààãààñ õ¿í àì ûí äóí ä ýì ýãòýé÷¿¿äèéí ýçëýõ õóâü, ýäèéí çàñãèéí èäýâõèòýé õ¿í àì ûí ýçëýõ õóâü áàãà, ñóðãóóëüä ñóðàëöàãñäûí òî î î ëî í áàéãààãààð õàðàãäàæ áàéí à.

Õ¿í àì ûí äóí äà÷ í àñëàëòû ã òî î öî æ ¿çýõýä ýðýãòýé÷¿¿äèéí äóí äà÷ í àñ 68.0, ýì ýãòýé÷¿¿äèéí äóí äà÷ í àñ 72.0, õ¿í àì ûí äóí äà÷ í àñ 70,0, í àñí û ãî ë÷ 26,56 áàéãààã 1970-ààä î í û ¿åòýé õàðüöóóëæ ¿çýõýä õ¿í àì ûí äóí äà÷ í àñ 8.5 î ð÷èì æèëýýð í ýì ýãäýæ, í àñí û ãî ë÷ 20.2 áàéñí àà 26,25 áî ëæ í ýì ýãäñýí áàéí à.

Í èéò õ¿í àì ûí äóí ä 0-14 í àñí û õ¿¿õäèéí ýçëýõ õóâü 1969 î í ä 39.3 õóâü áàéñàí áî ë 1989 î í ä 38.7, 2002 î í ä 28.3, 2003 î í ä 26.7, 2004 î í ä 27.5, 2008 î í ä 26.2, 2009 î í ä 25.3, 2010 î í ä 25.3, 2011 î í ä 25.28, 2012 онд 25,59, 2013 онд 34.6, 2014 онд 28.1 õóâü áî ëсон áàéí à.

ÒÀÍ ÈËÖÓÓËÃÛÍ Ä¯ÃÍ ÝËÒ

Ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä õ¿í àì áîëîí íèéãýì ýäèéí çàñãèéí õ¿÷èí ç¿éëñèéí õîîðîíä ÿì àð õàì ààðàë áàéãààã òîäîðõîéëîõ, íýã òàëààñ õ¿í àì çé¿í ïðîöåññ, á¿ðýëäýõ¿¿í õýñýã, ¿ð ä¿íãýýñ á¿ðýëäýí òîãòñîí õ¿í ç¿éí òîãòîëöîî, íºãºº òàëààñ íèéãýì ýäèéí çàñãèéí òîãòîëöîîíû õîîðîíäûí õàðèëöàí õàì ààðëûã òàéëáàðëàõ, óëì ààð õ¿í àì ç¿éí òàëààð òºðººñ áàðèì òëàõ áîäëîãî ÷èãëýëèéí òºñºë áîëîâñðóóëàã÷äàä ì ýäýýëýë ºãºõ çîðèëãîîð àéì àã áàéãóóëàãäñàí ¿åýýñ îäîîõ õ¿ðòýëõ õ¿í àì ç¿éí ïðîöåññèéã õàì ðóóëàí ñóäàëãàà õèéñýí áîëíî.

ÒÀÍ ÈËÖÓÓËÃÛÍ àæëûí ¿ð ä¿í

Äàðõàí õîò áàéãóóëàãäñàí ààñ õîéø 52 æèëèéí òóðøèä õ¿í àì ç¿éí ïðîöåññò íýãäñýí ñóäàëãàà õèéãäýýã¿é áàéñíààñ ºìíºõ îíóóäûí òîî áàðèì ò öóãëóóëàõ, òýäãýýðèéã õîîðîíä íü õàðüöóóëæ ä¿ãíýëò õèéõýä çàðèì õ¿íäðýëòýé àñóóäëóóä íèëýýä áàéëàà. Þóíû ºìíº 1960.1970.1980-ààä îíû ¿åä õ¿í àìûí òàëààðõ ñòàòèñòèêì ýäýý òàéëàíã ãàðãàæ áàéñàí íàñ, õ¿éñ çýðýã ¿ç¿¿ëýëò¿¿ä çºð¿¿òýé, òîî áàðèì ò ìàòåðèàë íü ñóäàëãààíû ø ààðäëàãà õàíãàõã¿é áàéñíààñ çàðèì õàðüöóóëàëò õèéõýä õ¿íäðýëòýé áàéâ. Ñóäàëãààãààð Äàðõàí Óóë àéì ãèéí õ¿í àì á¿ðýëäýí òîãòîæ, ºñºæ, õºãæñºí õ¿í àì ç¿éí òîãòîëöîîíû áîäèò ¿ð ä¿í, ÿëàíãóÿ çàõ çýýëèéí ýäèéí çàñàãò ø èëæñýí ýýñ õîéø íèéãýì ýäèéí çàñàãò ãàðñàí ºº ð÷ëºëòèéí ¿ð ä¿í õ¿í àì ç¿éí ïðîöåññò õýðõýí íºëºº ëñíèéã ñóäëàõàä ãîëëîí àíõààðàâ. ¯¿íä:

1. Ø èëæèëòèéí ýõíèé æèë¿¿äýä õóó÷èí àæèëëàæ áàéñàí ¿éëäâýðèéí ãàçðóóä á¿ãä àæèëã¿é áîëæ òýäãýýðò àæèëëàæ áàéñàí îëîí õ¿í àæèëã¿é÷¿¿äèéí ýãíýýíä ø èëæñýí.
2. ªðãºí õýðýãëýýíèé áàðàà ¿éë÷èëãýýíèé íýãäñýí ñèñòåì ¿ã¿é áîëæ áàðààíû õîì ñäîë ¿¿ñýæ, ¿íý õóðäòàéãààð íýì ýãäýæ, èíô ëÿöûí ò¿âøèí àñàð ºíäºð áîëæàì üæèðãààíû ºðòºã õóðäàöòàéãààð íýì ýãäñýí ýýñ õ¿¿õýä òºð¿¿ëæ, òýäãýýðèéã ºñãºõ, áîëîâñðîë îëãîõ, ýð¿¿ë ì ýíäèéí ¿éë÷èëãýýíä õàì ðóóëàõ çýðýãò ºðõ ãýðèéí çàðäàë íýì ýãäñýí ýýð õ¿¿õýä òºð¿¿ëýõ ñîíèðõîë èõýä áóóðñíààð òºðºëò ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä æèë äàðààëàí áóóð÷ èðñýí áàéíà. Ýíý íü íýã òàëààñ ýì ýãòýé÷¿¿äèéí áîëîâñðîëûí ò¿âøèí íýì ýãäýæ áàéãàà, íºãºº òàëààñ ø èëæèëòèéí ¿åèéí íèéãýì ýäèéí çàñãèéí õÿì ðàëòàé áàéäàë ãýð á¿ëèéí àì üäðàëä õ¿÷òýé íºëºº ëæ áàéãààòàé

õîëáîîòîé. Ãýâ÷ ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä òºð çàñãààñ øèнэ ãýð á¿ëèéí áîëîí øèí ýýð òºðñºí õ¿¿õäèéí ì ºíãºí òýòãýì æ, õ¿¿õýä á¿ðòîëãîõì ºíãºí òýòãýì æçýðýãíü òºðºëò íýì ýãäýõ õàí äëàãèéãáèé áîëãîæáàéí à.

3. Íàñ áàðàëòûí ò¿âøèí òºäèéëºí áóóðààã¿éãýýð áàðàõã¿é õ¿í àìûí ýêçîãåíò ¿õýë /àðõèäàëò, ãýì ò õýðýã, àâàð îñîë çýðýã/ ¿ëýì æíýì ýãäýæ, ò¿¿íä ýðýãòýé÷¿¿äîëíîîðºðòºæáàéí à.

4. Òºðºëò áóóðñàí, íàñ áàðàëò òºäèéëºí áóóðààã¿éãýýñ øàëòãààëàí õ¿í àìûí öýâýðºñºëò 1972îíû ò¿âøèíä õ¿ðòýë áóóðñàí.

5. Äàðõàí-Óóë àéì ãèéí õ¿í àì á¿ðýëäýí òîãòîõîä ñ¿¿ëèéí 52 ãàðóé æèëèéí äîòîîä øèëæèõ õºäºëãººí ÷óõàë ¿¿ðýã ã¿éöýòãýñýí. Õ¿í àì ÷ºëººòýé øèëæèõ ñóóðüøèõ áîëîì æòîé áîëñíîîñõîéø òóñàéì àãòæèë äàðààëàí îëîí àðâàí ºðõ, õ¿í àì áóñàä àéì àã, õîòîîñ øèëæèí èðæñóóðüøñàí íü õºäºëì ºðèéí íàñíû õ¿í àì, àæèëã¿é÷¿¿ä, àì üæèðãààíû áàòàëãààæèõ ò¿âøèíãºñ äîîãóóð îðëîãîòîé õ¿í àìûí òîî íýì ýãäýõýä èõýýõýí íºëººëñºí áàéí à.

6. Íºãºº òàëààð òóñ àéì àãò Óëààí áààòàð õîòûã áîäâîë ºðãºí õýðýãëýýíèé áàðàà ¿éë÷èëãýýíèé ¿íý õàðüöàíãóé ºíäºð, áàðààíû ýðýëò õýðýãöýý áàãàòàéãààñ çàõ çýýëèéí áàéäëàà äàãàí Óëààí áààòàð õîò ðóó øèëæèõ õºäºëãººí èõòýéãýýñ áàéãààãààñ øèëæèõ õºäºëãººíººð õ¿í àì òºäèéëºí èõºñººã¿é áàéí à.Ãàçàð íóòàã, áэë÷ýýð áàãàòàéãààñ õºäººãèéí àéì ãóóäààñ Äàðõàíä øèëæèæèðñýí ì àë÷èíºðõ¿¿ä Ñýëýíãý àéì ãèéí îéðîëöîî ñóì óóäààð íóòàãëàæ, óëì ààð øèëæèæáàéí à.

7. Òºðºëò áóóð÷ áàéãààãààñ õ¿í àìûí íàñíû á¿òöýä íèëýýäººð÷ëºëò ãàð÷, íèéò õ¿í àìûí ä¿íä 0-15 íàñíû õ¿¿õä¿¿äèéí ýçëýõ õóâü áóóð÷, òýòãýâðèéí íàñíû õºãøäèéí ýçëýõ õóâèéí æèí íýì ýãäýæ, õ¿í àìûí íàñíû ãîë÷ íýì ýãäýæ, õ¿í àì åðºíõèéäºº õºãøðºõ ÷èãõàí äëàãà ðóóîðæýõýëæýý.

8. Áóñàä àéì àã, õîòóóäààñ àéì àãòèðæñóðàëöàãñäûí òîî ñ¿¿ëèéí æèë¿¿äýä ýðñºññºí, ÿëàíãóÿà ýì ýãòýé îþóòíóóäûí òîî ºññºí íü õºäºëì ºðèéí íàñíû õ¿í àìûí äîòîð ñóðàëöàãñäûí òîî ºñºõºä íºëººëºâ.

9. Õýäèéãýýð òºðºëò áóóð÷ áàéãàà ÷ ãýñýí ºì íºõ îíóóäûí ºíäºð òºðºëòèéí áîëîí øèëæèõ õºäºëãººíèé óëì ààñ õºäºëì ºðèéí íàñíû õ¿í àìûí òîî æèë

äàðààëàí ºññºº ðàéõàä аж ахуйн нэгжүүд á¿ðýí àæèëàõã¿é áàéãàà íü àæëûí áàéðíû õîì ñäîëûã áèé áîëãîæ, óëì ààð àæèëã¿éäýë, íèéñëýë õîò ðóó øèëæèõ õºäºëãºí çýðãèéãíºõöºëä¿¿ëæáàéíà.

Äàðõàí Óóë àéì àãðàæûí áàéð õîì ñ, àæèëã¿éäýë èõòýé, æèæèã áèçíåñ ýðõëýã÷äýä àæèëëàõ áîëîì æì óó, çàõ çýýëèéí áàãòàì æ áàãàòàé, þì íû ¿íý ºíäºð, áèë÷ýýð õ¿ðýëöýýã¿é çýðýãøàëòãààí ààð áóñàä àéì àã, õîòóóä ðóó ÿëàí ãöÿà Óëààí áààòàð õîò ðóó æèë á¿ð 2-3 ìÿíãà îð÷èì õ¿í øèëæèí ÿâæ áàéãààä ñóäàëãàà õèéæ öààøèä àæûí áàéðûã íýì ýãä¿¿ëýõ, áèçíåñ ýðõýëýõ òààòàé áîëîì æ áèé áîëãõ òàëààð àíõààðàõ øààðäëàãàòàé þì. Áàðóóí á¿ñèéí àéì ãóäàààñ îëîí àðâàí õ¿í æèë äàðààëàí øèëæèí èðæ ñóóðüøèæ áàéãààãààñ øàëòãàëàí àéì ãèéí õ¿í àìûí àì üæèðãààíû ò¿âøèí áóóðàõ, àæèëã¿éäýë, ÿäóóðàë íýì ýãäýõýä íºëºº ëæáàéíà.

Статистикийн хэлтэс